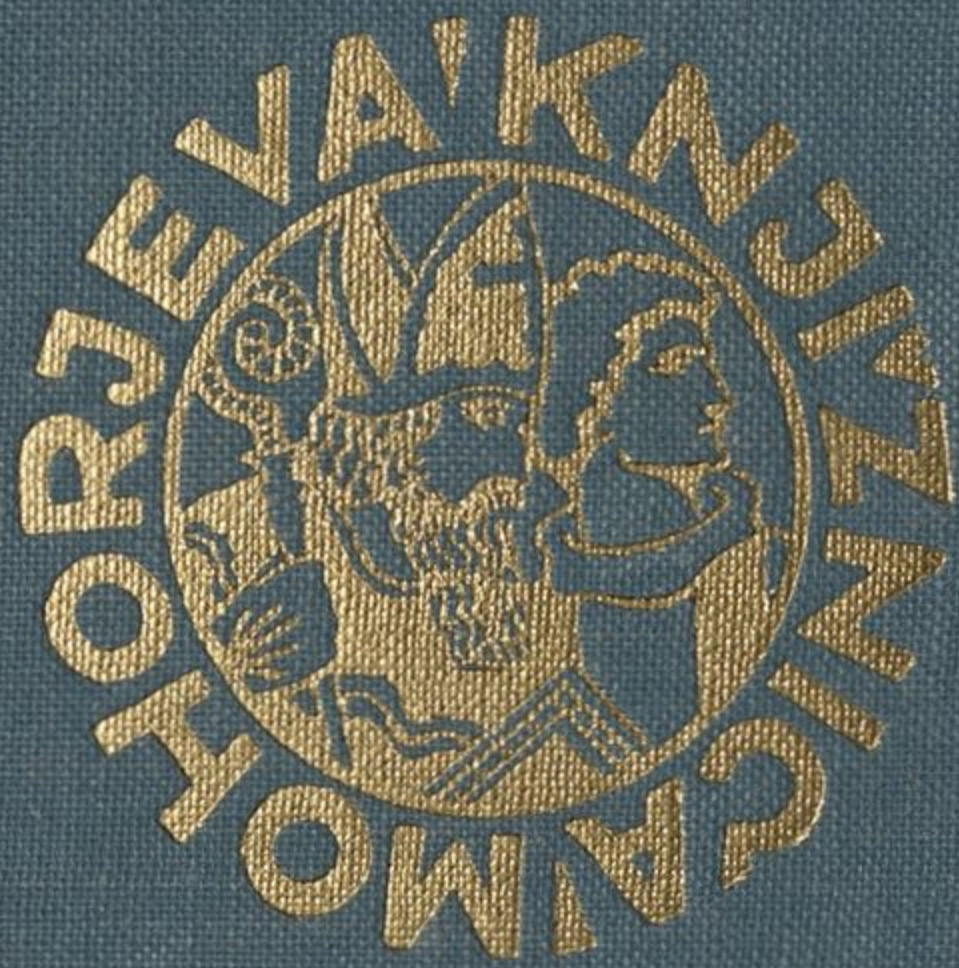
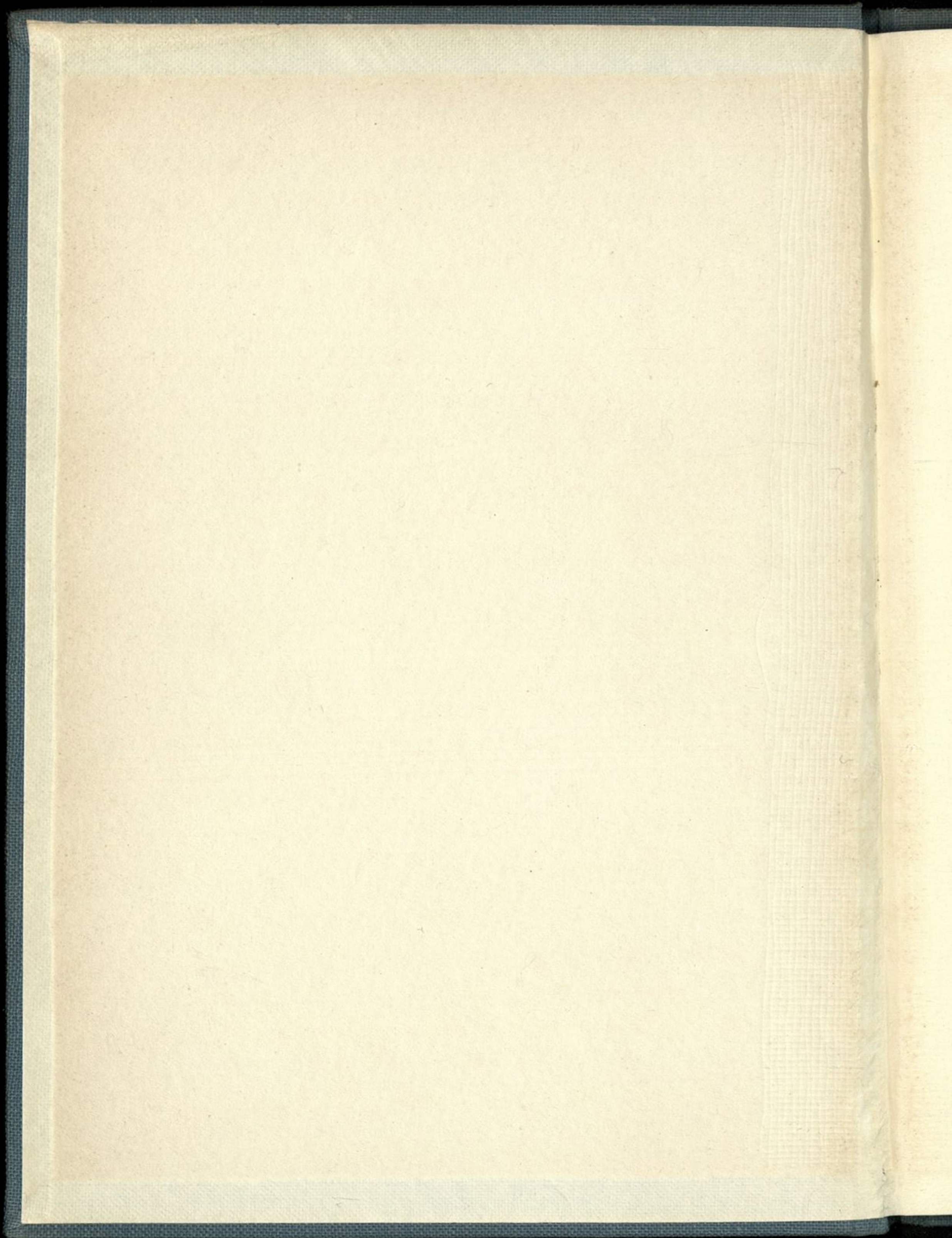

55821
84.

VELIKONJA

НАШ ПЕС

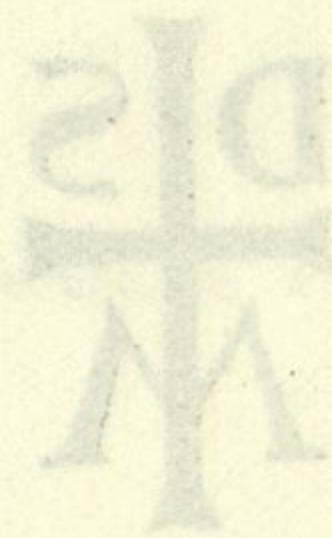

NAŠ PES

NAŠ PES

INSTITUT MOHORSKÝA TĚLÁRŮ (KRAKOVSKO)
V PRAZE

MOHORJEVA KNJIŽNICA

84

NATISNILA MOHORJEVA TISKARNA (FRAN MILAVEC)
V CELJU

NAŠ P ES

SPISAL NARTE VELIKONJA

ZALOŽILA DRUŽBA SV. MOHORJA V CELJU

1936

MONOGRIFSKA KNJIŽNICA

NAŠ PIS

55821

FZC

55821

030034777

REPUBLIKA SLOVENIJA

1991

Kako je bilo s Čopko.

Če bi vi imeli Belina, bi ne bilo težko dopovedati. Če sem pa od svoje klobase dal njemu polovico! In tudi rozine, ki smo jim rekli cvibe, sem mu dal, ko so mi v ponvi spekli god. Seveda jih ni maral. Zdaj razumete, kaj je bil Belin!

Belin je imel mater Belo. Že to, da je bil bel kakor mati in da je po njej imel ime, bi moralo govoriti! Našli smo jih zjutraj v listju. Psica je cvilila, ko smo razkopali steljo in smo vzeli sedem slepih živalic. Psi so privzdigovali glave, plezali drug čez drugega ter samo nekam silili. Oče je dejal, da iščejo mater in mleka. Tresli so se in zeblo jih je.

Pod večer smo videli samo še enega mladiča. Da so druge pobrali in odnesli. Da so jih vrgli. Bela je vohala v zrak. Privpili smo s tem edincem pod štedilnik, ga položili na raztrgan kožuh ter ga gledali, dokler ni krotka psica pokazala zob. Nalili smo mleka v ponev in Bela je polokala, kakor bi izlila. Dali smo ji zabeljene polente; mama je bila huda, da lahko tudi 'takšno' je — takšna je bila brez ocvirkov in zabele. Tisti dan nismo bili lačni, vse smo zmetali pod štedilnik in se čudili, zakaj je Belin čofnil v latvico. Guste je zavpil, Lojze se je pridrsal po kuhinji, nagnil glavo pod štedilnik in Bela bi ga bila zagrabila za roko, če ne bi naglo prihitela mama. Ko ga je dvignila, je brcal z nogami, ker je moral izpustiti rep. Da bo Belin,

sem pravil koj, drugi so rekli, naj bo Pazi ali Čuvaj ali Sultan. Mamin oče je rekel, naj bo Hektor, kakor je Hanušev! Jokal sem se ter prevrgel Gusteljna, da se je tudi jokal. Da bo Belin, so se vdali; jaz sem utihnil, pa mi je bilo žal, zakaj Guste je bil tiho šele, ko so mu dali žlico medu. O, sem si dobro zapomnil in drugi dan nisem hotel položiti Belina na kožuh. Dobil sem, dobil, pa še bolj tulil: mama me je s kuhalnico. Tako je svet krivičen: prvemu medu, drugemu s kuhalnico!

V sedmih dneh je Belin spregledal; drugi so rekli, da še ne, jaz pa sem trdil in trdil. Moral sem iz kuhinje. Še mamina mama je bila huda ter rekla: »Trma!«

Belin pa je rasel. Ko je bil star mesec dni, je hacal po kuhinji in cvilil, če ga je mama opekla z vrelo vodo ali mu stopila na nogo. Tedaj se je že začela zanj šola: brisal je svojo lužo z nosom, ker ga je vanjo tiščal oče. Revež se mi je smilil. Zvečer sem mu nalil koruznega močnika in kislega mleka. Kakor volk se je vrgel na latvico; začel je vekati, ko se je nasitil, toda od latvice ni šel, dokler je bilo kaj v njej. Ko ni bilo nič več, se ni mogel premakniti. Moral sem ga sam rahlo dvigniti, ker je bil širši kakor obla. Zvil se je pod štedilnik na golo, ker smo morali kožuh iztepsti radi bolh in nesnage ter obesiti na veter. In smrdelo je, zelo je že smrdelo, a se nismo mnogo obotavljali ter bi ga bili vzeli s seboj v posteljo, če bi ne bil tako hudo stokal. Morali smo ga pustiti. Zvil se je, kolikor se je mogel, jaz sem bil pa kregan, češ da mu škodi, če je presit. Po prstih sem hodil k njemu in drugi dan ves vesel pripovedoval, da ni bolan.

Polonin Korle me je začudeno pogledal:

»Mlado ščene ni nikoli bolno!«

„Ščene“ sem mu zameril, kajti naš pes je bil Belin. In kdo bi mislil, da je zameril tudi Belin in mu pozneje raztrgal hlače, ki jih je potem oče moral plačati.

Psica ni bežala, če nas je videla z njim. Skakala je v roke; položiti smo ga morali, da nas ni vseh oblizala po rokah, nosu in obrazu.

Dva meseca je bil star, ko se je zameril mamini mami. Njej se ni bilo dobro zameriti in smo mu to vsaj stokrat povedali. Pa nič! Njej se je tako zameril, da je vrgla za njim poleno. Zadela bi ga bila, da ni zavil okoli vogla.

Bilo pa je tako:

Sedeli smo v kuhinji, ko se je dvignilo za hišo vreščanje.

»Kragulj!« je planila pokoncu. »Že nekaj dni leta okoli. In Čopka je! Čopka vrešči! Slišite, kako vrešči!«

»Čopka! Te je pa škoda!« je rekla Bajtarica. »Samo če vrešči Čopka, jo drži lisica in ne kragulj. Kako bi jo zmogel kragulj!« Tudi ona je planila pokoncu ter pograbila metlo.

Mamina mama poleno, ona metlo, jaz skledo, mama dolgo pručko.

Sredi trave pod zidom je vlekel Belin Čopko za rep. S taco je tiščal kokoš ob tla. Čopka je kričala in vreščala, kakor bi jo držal za vrat. Belin, da, Belin!

»Nesnaga!« je zavpila stara mama ter vrgla poleno.

Ko je padlo, je Belin začudeno pogledal v travo, kokoš se je otresla ter zbežala, kakor bi ometal roso.

»Nesnaga!« je zopet zakričala.

Jaz pa sem zavil za vogel.

»Skoraj ste ga ubili!« sem dejal. Glas se mi je zamolklo tresel.

Ko me je pes slišal, je pod zidom planil za menoj ter bevskal, kakor da mu manjka glava. Od veselja! Ni se še prav skrilo, ko je spet prifrčalo poleno za njim! Zadelo ga ni. Še povohal ga je, ko se je ustavilo.

»Ali res misliš, da smeš vse?« je vpila.

Ujel sem ga in dvignil v naročje.

To je bil hip, ko sva imela oba kokoši za ničvredne živali ter to pozneje pokazala, kjer se nama je nudila prilika.

Skledo sem pa pustil, kjer sem bil.

Mama je padla.

Lojze je začel hoditi ter se ni več drsal. Rekli so, da ima vso kožo vneto in v izpuščajih, ker se drsa. Zato so ga postavili v ,kurnik'. Midva z Gusteljnom sva tako pravila, pa bi bila kmalu ,zasula' — tako so rekli, če so hudo topli. V kurniku je stal in tolkel z rokami, če mu mama ni dala rdečih krp. Mir sva pa zdaj imela pred njim! Prej se ti je nenadoma pridrsal, pobrisal vse luže na tleh in vzela, kar sva imela v rokah. Zdaj je bil zaprt; gledal je skozi letvice, če je sedel, in čez poličko, če je stal, tolkel z rokami, hotel vse imeti, vzela pa ni, ker ni mogel, in sva mu dala le, kar sva hotela. Če nisva nič hotela, sva bežala na dvorišče. Prej se je vedno pridrsal za nama in se prekucnil čez prag, zdaj je bil zaprt in nihče ni vedel, zakaj vrešči,

ker sva se ,lepo mirno igrala na dvorišču'. Mamin oče je dejal tako, ko sva mu skrivaj vzela ropotuljo. Ali je nisva potem še skrila, ko so jo iskali? In še bolj so videli, kako sva nedolžna, ker je ropotuljo zagnal ob tla, ko mu jo je dala mama. Danes vem, da je hotel, naj ga pestujejo, takrat smo vsi razsodili, ,da je siten'.

Toda z nama se je zmerom sukala Belin. Zdaj je že znal skočiti čez palico. Vzela sva čistilnik, ki sva ga pri teh vajah nalomila, in ga nesla nazaj. V kuhinji so visele puške in nad njimi čistilnik. Drenov čistilnik, ki je meril tudi naše hlače!

Dokler je bil Lojze v kurniku, smo imeli pred njim mir. Potem pa je začel hoditi. In tu se je začela naša nesreča. Morali smo ga držati za roko, voditi po kuhinji in dvorišču; če je hotel z nama v Grič, sva se skrila. Lojze je kričal in potem je mama vsega preiskala, če nima mravelj.

Belin pa je šel z nama. Pogledal naju je, poskočil, potem drvel trikrat, štirikrat okrog ter lajal kakor besen. Če je v takem hipu zagledal mačka, se je zagnal za njim in potem skakal, kakor da ga ne pozna. Po navadi sta ležala pod ognjiščem in se tiščala: samo bežati maček ni smel; še hujše pa je bilo, če je pihal. Belin je lajal, da smo vsi mislili, da ga nekaj tišči za grlo.

Tisto jutro sva izvlekla vsa drva po kuhinji. Delala sva vlak, zidala hiše, ki so se podrle, ker sva brcnila vanje z nogo. Potem sva imela iz njih kravice in vole. Sam ne vem, kako je že bilo, da sem imel eno več in se je začel Guste kisati. Moral sem mu jo dati, a potem sem se kisal jaz.

In če bi se še dolgo, bi Guste pobral vse kravice. Da morajo biti tudi konji, sem rekel, ali mi jih da. Dal mi je in jaz sem jih podložil, da so bili višji. Vedel sem, da so višji, saj sem že videl na Zgonjah prave konje, ko so pili, se pasli in valjali po hrbtu. Ušli smo jim bili namreč čez ograde ter nanje metali kamenje, da je hlapec Čok pomahal z bičem. Zato sem zdaj svoje poznal, da so višji, ter zraven njih postavil hlapca Čoka: nekoliko grintavo poleno sem postavil pokoncu, to je bil hlapec Čok.

Zelo sem bil vesel. Šel sem ritenski, da sem videl, šel naprej, ker mi je bilo všeč, postal, da se je vame zaletela mama, ko je hotela k ognjišču. Zagodrnjala je, da sem povsod, samo tam ne, kjer bi moral biti. Belin se je pre-sedal, da je bil zmerom ob moji strani, migotal s svojim košatim repom in ostril ušesa. Videlo se mu je, da mu posedanje v kuhinji ni všeč, ko je zunaj tako lepo svetilo sonce in so bile vse njive kakor v zlatu. Saj bi bila tudi midva z Gusteljnomo rajši zunaj, pa sva morala paziti na Lojzeta. In sva pazila! Nanesla sva mu v kot oblanja, da se je komaj videl, čeprav ga je zbrskal, kolikor daleč je šlo. Zraven sva mu znosila lončene črepinje: naj jih išče. Kdo pa se je zmenil zanj! Bo že kričal, če bo kaj; dokler ne kriči, mu ni nič.

Midva sva tako vneto prestavljala polena, da se še useknila nisva. Zdaj sva zidala stolp, visok in velik stolp.

»Še višji je kot moja glava!« je dejal Guste.

»Višji kot moja!« sem rekel, ker takrat sem bil le še za dva prsta višji.

Ni mu bilo prav.

Belin je nad obema zalajal.

»Če tako gledaš, je še višji!« sem rekel ter kukal skozi prste.

Guste je tudi kukal in stopal nazaj pred stolpom, za obema Belin. Kaj je pes kimal, ne vem, ker sva gledala stolp.

»In trden je!« je rekel.

Za menoj je zakričal Lojze. Nihče ni videl, kdaj je vstal in kako; prevrgel sem ga, da je votlo udarilo. Mama pa iz kamre.

»Kdo ga je?« je vprašala, ko ga je dvignila.

»Sam se je!« sva rekla.

Mama ga je obrisala. Ko sva rekla: sam, se je sklonila, da vrže poleno. Midva skozi vrata in za nama Belin.

V kuhinji je vpila mama in Lojze tudi. Oba sta bila na tleh, ko sem se ozrl. Ležala sta na podu in mama je nekaj vpila.

Belin se je bil zakadil za nama pod njenimi nogami. Poleno se ji je podvalilo, da se je prekucnila.

»Belin me je vrgel! Beštja nemarna!«

Na hišnih vratih se je pokazala njena mama. Huda je bila, da bi Belina ubila.

Bil je krvav.

Z Gusteljnom sva šla iz Bajte. Bila je noč in razločno sva videla, kako dviga na groblji rogé strah. Podnevi sva vedela, da so tam smrekove rogovile, okoli katerih smo nalagali deteljo, da se ni ugrela. Ponoči pa je druga,

ponoči je tam strah kazal roge. Tesno sva se držala za roke, ko sva tekla čez Ogenjce in pod maklenom navzgor. In zdaj še psa nikjer! V Bajti je bil Belin še z nama, potem jo je pobrisal s svojim košatim repom in izginil v temi. Saj sva vedela: videl je, kako se kobaca strah, in je moral domov. Lahko njemu, ker je imel štiri noge!

Ko sva zagledala našo hišo, sva bila bolj pogumna in sva za hip postala. Kakor bi se nekaj bližalo, se nama je zdelo, čez hip pa se je oglasil Belin. Lajal je besno, pretrgano, zatulil pa spet zalajal, spet zacvilil pa grozeče in besno zalajal. Kaj bi si še pripovedovala, kaj je bilo! Oba sva vedela, da je najprej zablejalo, potem je ujelo. Strah je ujel Belina. Nihče ni pomislil, da bi zablejala lahko ovca. »Strah je ujel Belina!« sva rekla.

Ko sva pribežala domov in si naju je spotoma noč ogledala od vseh strani, sva skoraj padla v hišo.

Oče je čistil svojo puško, ded, ki smo mu rekli mamin oče, je prav tisti hip odpiral omarico, kjer je imel smodnik in krogle. Tudi če bi ne bilo prepovedano stikati, bi naju tisti večer ne zanimala. Niti Lojzeta nisva videla, ki je vlačil po veži mojo samokolnico.

»Ali sta?« je vprašala mama.

Niti vedela nisva več, po kaj sva šla. Moralo se nama je videti na obrazu, kaj je z nama, ker je mamin oče zagodrnjal.

»Zakaj pošiljaš otroka ponoči?«

Njegovo vprašanje nama je razvezalo besedo.

»Belina je zagrabil strah!« sem rekel.

»Hud strah!« je prikimal Guste.

Petrolejka na polici je čemerno svetila izpod nape, ki je še spominjala, da je moral nekdanj goreti pod njo odprti ogenj. V loncu se je kadila večerja. Tudi če bi nama v Bajti ne dali sira in koruzne pogače, bi ta hip ne bila lačna.

Lojze je taval in se oprijemal stolic, nekaj žlobudral in naju radovedno gledal prav od blizu.

»Kakšen strah?« je dejal oče ter pogledal skozi cev, ali je čista. »Ali se je kam vdel? Ali se je podvalila skala? Ali se je kam zaletel? Trnja je na klancu dovolj!«

Midva sva odkimala.

»Ne veva! Toda strah sva videla na groblji in blejalo je.«

Smejali so se. Kakor da sva res tako neumna!

»Zakaj pa je Belin lajal?« sva se rešila in Guste je z roko obrisal smrkelj, jaz sem ga bil pa že prej.

»Bo že prišel!« je dejal oče ter obesil puško. »Noge ima s seboj!«

Lojze se je prijemal za klop, mamina mama je tlačila v slepo okno cunje, ki jih je našla pod mizo. Rekla sva, da jih je razmetal Lojze. Lagala se nisva, ker jih je res, a samo na koncu, ko sva jih midva že pustila. Toda vse je bilo nekam mrtvo. Sedla sva na stopnice, ki so držale v kamro, vlekla iz žepa motvoz in odlomljen ključ. Guste je še imel ves smeten sladkorček. Razdelila sva si ga in smeti izpljuvala iz ust, ko so se odločile. Vse prav, samo tako mrtvo se nama je zdelo, da so nama hotele omahniti roke. Mačka nisva vlekla za rep! Ris je sedel pred žeknom

in oblizoval tace. Temu mačku smo rekli Ris. Vsak maček je bil namreč pri nas Ris.

»Belina pa ne bo!« se je zganil ded čez čas ter poizkušal, ali je zaklenil omarico. »Kje je bil?«

»Na Ogenjcah!« sva rekla oba hkrati ter skočila na noge, da se je ustrašil še Ris.

»In je lajal!«

»Še kako!«

»Na Ogenjce ni daleč!« je rekel oče.

»Zdaj bo dobro, mesec je že zunaj!«

Oče in mamin oče sta vzela vsak svojo puško.

»Če bo zajec!« je dejal oče.

»Ali lisica!« je dejal ded.

Oba sta bila gozdarja. Ded je imel Golake, oče pa občinski gozd. Zato ni bilo čudno, če sta vzela puški.

Ko sta še prikimali mami ter je Lojze otepal in kričal, da hoče z nami, smo šli.

Mesec je pravkar prikukal čez Obrekovico ter metal močno luč na roso, ki se je iskrila ob stezi. Pot preko brega je bila tolikšna, da so lahko po njej cvilila gnojna kola. Pri Polancu — v tisti dragi, ki je podobna velnici — smo videli luči in osvetljena vrata; stari Firar je na klancu nekaj hripavo vpil. Po Griču je bila pot podzidana; dve okleščeni bukvi sta rahlo majali goste vejice, kakor bi migljalo petelinje perje.

Belin je še lajal; slišali smo njegov glas čez greben. Cvilil je, potem pa se je njegov glas spet zaganjal, da nisi več slišal naših stopinj.

»Še je živ!« sem rekel in se nisem bal, ker smo imeli puške. Oba z Gusteljnom sva naglo vrgla svoje lesene puške čez ramo. Morda bi kdo mislil, da so bili samo koli? O, ne! Puške! Ded je vsaki izrezal na kopitu celó uho.

»Mačka je!« je rekel ded. »Ušla mu je na drevo, zdaj pa laja!«

»Samo zakaj cvili?« je razsodil oče.

»To se samo zdi!«

Pri maklenu smo videli, da je črna senca na njivi in Belin je pritekel naproti. Ko ga je oče ujel, se mu je iztrgal in spet lajal nazaj. Tiščal je glavo k tlom ter lajal.

Puški sta oba povesila že prej. Napela sta peteline ter se pripravila na strel. Po prstih sva šla čez njive. Tudi midva sva povesila puški ter tavalala po prstih. Guste je celó padel, ker se je zapletel v oklešček, ki ga je nekdo vrgel na njivo.

Belin je spet pridirjal naproti v široki senci, ki jo je metal Grič na Ogenjce.

»Krvav je!« je dejal ded in se sklonil k njemu. »Okoli gobca in na prednjih tacah!«

»Jež je!« je dejal oče, ki je bil že pri črni kepi.

»Zato je bil torej tako hud!«

»Kakšen rilček ima? Ali je pasji ali je svinjski?« je vprašal Guste. »Če je svinjski, ga lahko snemo!«

»Če bi bil pasji, bi Belin ne lajal!« sem rekel.

Rilček je bil svinjski! Lepo smo ga zavezali v robec, a ne v najinega, ker ga nisva imela s seboj! Nesti sva ga smela in sva natančno razdelila, koliko poti vsak.

»To sva ujela!« sva rekla, ko sva prišla domov, ker čez prag sva nesla oba.

Pes je lizal kri; ker je mama rekla, da ni petek, jo je njen oče grdo pogledal.

»Belin je bil priden!« je dejal in mu dal smetno kožo slanine, s katero smo že mazali žago.

Pes je s sprednjimi tacami držal kožo ter jo trgal, ko je Lojze zavpil pred štedilnikom. Dvigal je roke ter tulil kakor nasajen. Pa je bil res naboden, ker je bil prijel ježa; bodice so se mu zasadile v prste ter ga obodle.

Pisker je bil za igračo ...

Ded in oče sta šla v gozd, mama na njivo, mamina mama je šla pa gledat, »ali bo koklja izvalila vsa položena jajca«. Vsi smo vedeli, da je šla v Bajto. Prišel sem iz šole in dali so mi kruha, »ker snem vsem«. Zdelo se mi je krivično, da »so dali tako malo«, ker v šoli ne dajo nič, doma pa imaš malo, posebno če si sam, zakaj Guste je že prej dobil. Jedli smo vsi in Lojze še tako, da je oslinjeno skorjo pustil v travi. Našel jo je Belin in snedel ter še mene gledal. Ozrl se je vsakokrat, ko sem mu vrgel, snedel in renčal, potem se obliznil ter spet prosil. Sam pa ni nikoli nič vzel, lahko bi ga postavil za čuvaja klobasam.

Sonce je tako pripekalo, da smo bili na trati v senci. Zelo smo se dolgočasili, ker sva le morala varovati, da ni Lojze kam padel. Padel pa bi lahko na nos, na kamen in v koprive, ki so bile pod zidom.

Belin je ležal pred nami ter nas vse tako usmiljeno gledal, da sva bila z Gusteljnom žalostna. Vedela sva, kako nama je hudo.

Sicer sva se prijemala za bose palce ter se valila, kadar se nama je zdelo predolgočasno, toda večno se le ne moreš, ker ti zavre v glavi. Belin je skakal z vsemi nogami hkrati, kakor bi oponašal janjca, lajal, lizal nama vratove, trgal brežine ter metal zemljo okoli sebe. Ko pa je oblizal Lojzeta, se je fant zadrl, kakor bi ga določili za meh.

Zelo naju je bilo sram, da ga imava za brata. In še majhen je bil, ko sva bila midva že ‚velika‘.

Valila sva se pa kljub temu; naj se dere, saj mu nihče ne plača. »Če dobiš konja zastonj, mu še na roge ne pogledaš,« pravijo. Rogov nisva našla, ker jih nisva iskala, toda za klonico sva našla piskrček. Glinast piskrček! In Ris je bil tedaj na strehi! Ris se ni zmenil za nas, pred Belinom pa je le bil zbežal, ko ga je videl, kako divja. Zdaj je mežikal v sonce; zdelo se je, da vleče nase vonj cvetočega žita ter poslušaj daljno nejasno kričanje Matiljkinega Drejca, ki je na klancu pasel ovce in za trdno mislil, da poje.

Mamo smo videli, kako se je sklanjala na njivi in nekaj pulila. Skoro vsak hip pa se je ozrla, da vidi, ali smo še vsi v senci.

Saj bi bilo, če bi ne bil tak dolgčas!

Zato sva talikala piskrček. Zamašila sva ga s travo, da se je videlo, kakor bi opletala kuštrasta glava. Potem je začel vpiti Lojze, da ga hoče imeti, da ga ubije. Dala sva mu kamen, pa ga je vrgel, da je še Belin povohal, kaj se vali po bregu.

Potem sva v piskrček dela poleno. V vijugi se je sukalo ter skoraj zadel ob stol, na katerem sta očeta ključila palice. Tak stol je bil kakor dvorogljate vilice. V rogovilo so naglo prinesli na ognju ogreti kol in ga ovili. Sok, ki je kapal iz debelega konca kola, smo otroci lovili z roko in se navadno živo opekli. Naš pisker se je vendar zasukal, da ni zadel stola in se razbil; ko sem ga dvignil, sem započil pogled v mačka.

Klonica je bila nizko v tleh. Maček še ni dobro vedel, kaj je, ko mu je že tičal na glavi lonček. Majal je z glavo ter omahnil v listje pred podom. Belin pa nadenj. Lajal je in enkrat celó udaril s šapo po čudni gmoti, ki je bil Ris in ni bil Ris, ker je sukalo pokrivalo, kakor bi se vanj zagledal.

Z Gusteljnom si nisva vedela pomoči, ker je Ris praskal, če si ga hotel prijeto. Lojze se je začel dreti, kakor bi on imel pisker na glavi, Belin pa je lajal in se vzpel na brežino. V mačka se ni zagnal, le čudil se je prikazni, ki se je motovila na tleh in tolkla po listju.

»Kaj bo zdaj?« je vprašal Guste in vtaknil prst v usta.

»Saj bi tudi jaz rad vedel!« sem mislil. »Primi Lojzeta!« sem rekel ter se zadel ob stol, da mi je zakrvavel palec.

Guste je prijel dečka, jaz pa sem ves rdeč v obraz strmел v mačka in psa. Za palec se nisem zmenil.

»Če bo oslepel!« sem se stresel.

Ris ni oslepel. Zavalil se je z listja in udaril z glavo ob kamenito stopnico. Kakor bi treščilo, se je lonec razsul in Ris je zbežal okoli vogla.

Belin je planil za njim. Završala sta, da se je zakadilo. Ris je zbežal na skedenj. Pes je nekaj časa bevskal za njim, spenjal se, kakor bi prosil, nato obsedel, kakor bi čakal miš; ko se ni več ganilo, je prisopihal okoli vogla ter zeval od vročine.

»Zdaj si pa lonec ubil!« je dejal Guste. »Če bo mama vprašala!«

Obljubil sem mu staro pero, če bo molčal. Dobil ga je, molčal pa ni. Da je Belin lovil Risa, je rekel. Da je Ris imel na glavi lonec. Da se je lonec ubil. Da sta Belin in Ris divjala okoli vogla. Da sem poveznil lonec na glavo jaz.

Zdaj razumete vse!

Kdor bi se bil vrnil, naj me krega.

Zelo neradi smo tiste dni hodili v šolo. Bilo je vroče in šola se je nagibala v počitnice. Rajši bi bili hodili k pastirjem, ki so vedeli o volku. O, tisti volk je bil velik, so pravili, ter je tresel vrata v stajo. Pes ovčar se je zagнал vanj, volk ga je zagrabil za vrat in ga spustil. Še obodel se je na grebenici in pes ga je podil. Tak volk! Mi smo se mu smejali.

Zato bi rajši poslušali, pa smo morali v šolo in bili »popoldanci usranci«. Kar hudi smo bili na »velike«, ki so smeli dopoldne balinati na gumbe v Županovi mejici, nosili hlače na pas ter zamujali; zato jih je pa držal učitelj Poniž po šoli. Da jih rad gleda, je pravil, vihal brke in odšel navadno na vrt. Okno je rad puščal odprto. Koreninski Janez mu je nekoč skočil ritenski v naročje, ko je

mislil ubežati. Potem je gospod Poniž druge izpustil, Janez pa mu je moral še trikrat splezati iz sobe na vrt, preden ga je pohvalil, da je dobro.

V šolo smo hodili skupaj, kadar smo šli: Štefanov Drejc, ki je bil močan, da me je vrgel z eno roko, Gidljev Tone, Koreninski Andrej, Bizjakov Lojze in jaz. Sicer je bil Lojze doma na poti od nas v šolo. Do nas je imel vsaj petnajst minut, od doma do šole pa samo deset. Da pa sva imela oba enako daleč, je hodil najprej nazaj pome; zato je odhajal od doma že ob enajstih dopoldne.

Tistikrat se je Belin pognal za nami. Videlo se mu je, da hoče v šolo, in ni razumel, zakaj smo vpili, naj gre nazaj. Vsi smo metali kamenje nanj; ko je videl, da ne more uloviti in prineesti vsega, je sedel ter magnil glavo, če je padel kamen na njivo.

Zavili smo mimo Polanca ter ga izgubili iz oči. Da je Belin še sedel v bregu, nam je povedal Kalarjev Jože, ki je prisopihal za nami in bil tako odločen, da nas je to leto počakal v prvem razredu. »Da bo imel družbo,« je rekla njegova mama.

Če bi šli v šolo naravnost, bi ne imel Drejc strgane srajce. Tako pa je on pustil veliko krpo v trnju, meni pa so odrezali gumb pri hlačah, da sem moral zaigličiti oprtnice s trsko, Bizjakov pa je prinesel v šolo pobit nos. Še drugih nesreč je bilo za velik koš, ker smo tudi krošnjarja napadli ter je ujel Andreja, ko se je skrnil za grm. V šolo smo prišli pred poukom, ker smo od doma rabili samo dvajset minut, če smo tekli. Pouk smo imeli ob eni, šli pa smo

od doma, ko je tovarna v Ajdovščini tulila poldan. Tudi če je tulilo pet minut kasneje, se nam ni mudilo.

Čakali smo pred šolsko sobo. Kratkovidni učitelj Poniž, ki je nosil naočnike z vrvco privezane za ušesa, je prišel po stopnicah ter si trebil zobe. Z njim je šepala še Kati, učiteljica »za čipke«. Pri nas so klekljale v čipkarski šoli in so s srčki in ribicami deklice zaslužile nit za naše gumbe. Srajce je šivala mati, hlače pa oče, seveda s šibo. »Iz našega ne bo nič. Naj gre v Rovte svinje past,« je pravil. Teh svinj sem se hudo bal, ker da revsnejo in ne ločijo hlač od meč.

Zropotali smo v šolo, odmolili tako, da se je slišal samo učiteljev glas. In nekoč je zavpil Bregarski: »Daj sem! Ali sem prinesel tebi!« Ferlutov mu je vzel rjavega hrošča. Oba sta morala za kazen stati pri klopi in vanje smo pihali papirnate krogle. »Gospod učitelj, mečejo!« No, potem smo stali štirje. Ali jima je kaj pomagalo? Trdila sta, da jima je, in smo jih nabili. Ker je imel Bregarski blizu, nam je pokazal jezik in trdil očetu, da mu nagajamo.

Potem nismo več stali: učitelj nam je kazal ptiča, spodaj je bilo zapisano: drozg.

»To je drozg!« je dejal ter uprl prst nanj. »Rep ima nekoliko predolg, toda tudi take vrste najdemo!« In je popravil vrvco za ušesom.

»Kaj bo drozg!« se je oglasil Koreninski, ki je vedel za vsako gnezdo od Korenine do Golakov. »Pastirica je!«

»Mir!« je zavpil učitelj. Kdo bi pa mislil, da mu sin preleplja napise? Če bi bil lev nagačen, bi čitali: slon.

Hihitali smo se in ropotali z lesenimi pušicami. Pri nas so bile namreč še tiste lesene, okrogle pušice, ki smo jih imeli tudi za piščali. Odprl sem jo in ker je bil pokrov prav tako votel, sem imel dve piščali. Lahko je nanjo brlizgal tudi Guste, ko se je naučil.

Takrat nismo brlizgali, temveč samo ropotali s kamenčki, ki smo jim rekli pisala. O, ropotali pa smo, ker smo hoteli napisati na škrilovo tablico ptičevo ime, ko je kazal učitelj drozga tretji skupini!

Zdi se mi, da moram povedati, kaj je bila »skupina«. Vse smo se naučili v enorazrednici, tudi tisto, kar je povedal nadzornik! Učitelj je imel zjutraj drugi oddelek, ki smo mu rekli jutranjci — te smo zmerjali, seveda od daleč, ker so bili že »veliki«. Mi smo bili popoldanci in prvi oddelek. In v oddelku smo bili razdeljeni v skupine. Več klopi skupaj je bilo za eno skupino. Zdaj vem tudi to: da nismo motili druge skupine, smo mi računali, ko so oni brali; »drozga« pa smo gledali vsi.

Ko me je nekoč v Ajdovščini vprašal neki paglavc, kam hodim v šolo, sem povedal, da v drugi oddelek v drugo skupino.

Dober hip je bil tiho, potem pa rekel, da on v drugi razred b. Zdaj sem pa jaz umolknil. Takšnih šol nismo imeli.

»Čudne so šole na svetu in vsaka je učena!« sem stisnil čez čas.

»Naša je visoka!« je rekel.

»O, naša višja!« sem ga zavrnil ter pokazal, kje visoko v hribih sem doma.

»O, ti si pa žegukar!« je namrdnil nos. »Saj se vidi na tvojih čevljih!«

»Ti si pa bos!« sem jezno dejal, ker najhujše je bilo, če si gorskemu dečku rekel žegukar. Kaj to pomeni, še danes ne vem.

»Na!« mi je pokazal jezik.

»Jaz imam daljšega!«

Da ni prišel oče, bi bil pokazal »čevlje«, tako bi ga cebnil.

Torej ogledovali smo takrat tistega drozga, ko je nekje popraskalo.

»Okno je bilo!« je rekla Angelica.

»Za tablo je!« je šel gledat Drejc. Učitelj je bil hud, da si je upal sam iz klopi.

»Če pa praska!«

»Potem ne srbi tebe!«

Spet je nekaj škrabalo.

»Mir!« je dejal učitelj.

Za hip smo bili tako tiho, da bi slišali tudi svetlo liso, če bi se premaknila.

»Pred vrati je!« smo zavpili. Saj smo lahko, ker ni bilo hiše blizu in nismo nikogar motili z vpitjem. Razločno smo slišali, da nekaj pretrgano, zasopljeno cvili.

Učitelj je odprl vrata. Nismo se še dobro zavedeli, ko mi je Belin že lizal obraz in roke, deklice pa so začele kričati in se gnesti k steni, ker je pes prevrgel z repom mojo pušico, da je zropotala na tla. Belin se je vrtel na klopi, mahal z repom, kazal jezik, o čemer smo vsi vedeli, da se v šoli ne sme. Dvignil sem boste noge, ker mi je

pušica padla na prste in sem imel v njej pet velikih rjavih žebljev.

»Vrzi ven to mrcino!« je zavpil učitelj.

Za ta očitek sem ga grdo pogledal. Belin ni in ne bo mrcina!

Šel sem z njim, šel do doma — pol ure daleč. Belin je skakal ob meni, prijazno tekkel naprej, počakal, cvilil in mi oblizal nos, ko sem ga hotel pogladiti.

Šel sem ter se nisem vrnil. Koreninski je prinesel moje knjige.

»Mrcine« dolgo nisem pozabil.

Ded je bil hud.

Slišali smo, da je Belin lajal. Mlad in igrav, pa je lajal, kakor bi odganjal tatove.

Mrak je že bil zunaj in oblačno je bilo, samo medle sence si še razločil.

»Zmerom na istem mestu laja,« se je zganil ded. »Treba bo pogledati.« Sezul se je bil že ter nataknil copate. Ves nemiren je stopil do praga. »Belin laja, kakor bi jokal!« Za hip je stegnil glavo v temo. »Joka! In kakor bi kdo hropel! Kakor bi kdo hropel!« Posluhnil je. »Hrope! Dobro se sliši. In kje je Bela, da se ne oglasi! Spet kje goni. Da bi jo mogel odvaditi! In moj nahrbtnik je tu!« je pogledal k puškam, kjer je zmerom visel tudi njegov nahrbtnik.

»Seveda!« je rekla stara mama.

Šel je čisto na boštanj — opornemu zidu za dvoriščem smo rekli tako.

»Pod češnjo je nekaj na tleh. Luč dajte, luč!«

Prižigal je kuhinjske žveplenke, ker ni našel svojih. Medtem je mamina mama izvlekla z nape laterno, ki je gorela takrat, ko je imela prasica mlade.

Ded se je zmerom bolj vnemal. Še se ga spominjam, kako je skočil pod boštanj in nas ni prijel, ko smo lezli za njim. Videli smo, kako miglja luč ob njem, mene je prijel drog za hlače, ko sem se počasi spuščal pri hruški čez boštanj. Ded ni slišal mojih klicev; mame sem se pa bal. Ko sem se osvobodil, sem imel luknjo na hlačah; potegnil sem namreč in tako — zdrknil v koprive.

Tisti večer se nisem zmenil za luknjo v hlačah niti za koprive, dasi so se mi podrgnile po bosih nogah in me je srbelo.

Pod češnjo se je oglasil ded: »Vstani!«

Šel je okoli tiste črne stvari od leve na desno in od desne na levo.

Belin je skakal za njim ter bevskal, toda to bevskanje ni bilo navadno. Nič veselja, nič porednosti, nič igračkanja. Sama žalost.

Dobro smo to razločili: sama žalost in obup. Za hip je vrgel veliko senco na deda, potem se je videla samo njegova glava osvetljena v luči, potem je pritisnil smrček na tisto črno stvar, odletel, se spel po dedu ter zabevskal.

»Ali ne moreš?« je vprašal in se sklonil. »Kaj ti je, da ne moreš?«

Mi smo se že zgrnili okoli deda: Guste, Lojze z mamom in njena mama, moj oče in jaz. Jaz sem res prišel zadnji, drugi so šli okoli štirne in zida. Guste se je držal mami za krilo in čudno gledal vse te medlo svetle obraze v temi. Ker je luč slepila, je bila tema mnogo večja.

Na tleh je ležala Bela, stara psica, ki je bila samo ena in edina, ki je bila prignala zajca tudi v naročje, ki je bila groza vsem lisicam, da so bile putke varne kakor v paradizu. Lisic ni pustila, če jih je zasledila, in njen ojačeni debeli glas je razločno povedal, kaj goni. Bela je tri dni sedela pri nahrbtniku, odkar ga je ded pustil, in je pač tako nanoslo, da ni še prišel ponj. Bela je ogrizla Hektorja, ker ni pustil deda po poti naprej, četudi je bil Hektor dvakrat večji od nje. Zdaj je ležala pod češnjo na pol mrtva ter gledala s svojimi rjavimi očmi. Kdor je videl takšen pogled, ga ne pozabi! Sredi največjega dela mu zaplava pred očmi rosni, lesketajoči se pogled.

Ded jo je prevalil, z očetom sta jo pregledala.

»Ranjena ni!« je dejal oče. »Vse je zdravo in krvi nikjer!«

Belin je spet povohal in odletel, ko sta jo prevalila.

»Zastrupljena je! Daj mleka!« je hripavo rekel ded. »Pojdi s poti!« je zavpil nad menoj, četudi sem bil daleč ter sem samo glavo sklonil iz teme.

Mamina mama je stekla po latvico mleka.

»Ne tega!« je zavpil nanjo, ko ga je prinesla. »Ta je kisel! Kar ste nocoj namolzli, prinesi!«

Ker se je nekaj obotavljala, je sam planil čez zid, kakor bi imel dvajset let. Naglo se je vrnil z latvico. Na

sivih brkih mu je še viselo mleko; videlo se je, da ga je pokusil.

Očeta sta dvignila Beli glavo, mamina mama je zlila psici v gobec. Hlastno je požrla, toda čez hip je vse udarilo nazaj, vrgla je po travi in preložila glavo.

Belin je začel zavijati, javkati ter skakati okoli matere, kakor da je brez uma. Niti ozrl se ni na latvico, ki se je še belila v temi. Z zobmi je pograbil cunjo v travi in ded ga je razumel. Ko mu jo je vzel in položil Beli pod glavo, je sedel k njej. Psica je s čudno hvaležnostjo zazibala rep.

Vsi smo vedeli: z Belo je pri koncu.

»Nekdo ji je dal strupa!« je zamolklo dejal ded. »Sama se ni dotaknila! Lisicam bi lahko nastavljal pred pragom!«

Morali smo jo položiti na odejo, ki jo je prinesla mama; strgano leskovko — rjuho iz vrečevine, ki jo je položila zraven, je ded pustil pod češnjo. Pozabili smo tudi latvico. Ko so psico rahlo nesli v kuhinjo, je Belin dvigal nos, kakor bi vohal veter.

Belo so položili pod štedilnik, jo rahlo pokrili in podprli s staro blazino. Belin je pritisnil smrček k njeni glavi, nato zacvilil in naglo zginil skozi vrata. Zunaj se je slišal njegov zategli, razklani glas, kakor da nekdo tarna in joka.

Za hip, dva je psica dvignila glavo, se ozrla v deda, zagrčala in zahropla, kakor da se je nekaj utrgalo v njej, ter omahnila.

V dedovih očeh sem videl solze samo takrat, ko mu je sin umrl. Jaz sem bil takrat star pet let, njegov France

bi jeseni hodil v šolo. Nocoj ga nisem razumel. Ded je molče pograbil mrtvo psico, oče pa je za njim nesel motiko. Ko se je ded vrnil, se nam je zdel nahoden, ker je smrkal in je imel robec. Zavil je v hišo; slišali smo, kako je zahreščala njegova postelja.

Belin je zunaj zavijal. Na naš klic je pritekel iz teme, se spel k nam in zopet izginil. Našli smo ga na groblji; sedel je na sveži zemlji in tulil. Ni hotel z nami.

Drugo jutro smo ga našli na groblji, ko smo vstali, da odženemo krave k pastirju.

Ni mi dalo miru; vzel sem motiko ter odkopal. Najprej je bila vreča. Odprl sem jo in zagledal v njej mrtvo psico. Belin je pomagal kopati; ko jo je zagledal, jo je hotel izvleči. Prišla je mama. Morali smo jo zagrebsti in ded je naložil nanjo kamenja.

»Če je ni Siegl!« je dejal ded. »Samo kaj ji je dal? Če bi sama požrla strihnin, bi ne mogla tako daleč!«

Belin pa je pod kamenjem izbrskal luknjo, da sta očeta majala z glavo.

Zapodili so nas v kuhinjo; neradi smo šli in Lojze je brcal okoli sebe, ko ga je mama dvignila.

Belin je moral z nami, četudi je cvilil. Zaprli so ga in mu vrgli polente, ki je pa ni povohal.

Čez dva dni so našli psico odkopano. Muhe so lezle po njej in Belin je sedel pri kraju. Veter je vlekel od njega, da ni vohal svoje matere; na njegovem smrčku se je poznala zemlja.

Izkopani rovi so imeli še sledove njegove dlake.

Če lisica preskoči skopec ...

Belin se je ujel v past. Veliki skopec za lisice, ki je bil z verigo trdo privezan k smreki, ga je zagrabil. Pes je gnal lisico, debelo lajal in zavijal po grmovju. Zdaj je opletel njen košati rep okoli grma, potem spet čez jaso, čez pot, po bregu navzgor, v zatišje, da je zašumelo listje, kakor bi pihnil vihar. Belin pa za njo.

Na vrhu rebri, kjer je držala vrzel mimo skal, je skočila. Belin je videl njen skok, zdelo se mu je tudi, da šepa in da je trudna. Zalajal je in se spustil v vrzel.

Nekaj je udarilo; potem ga je s tako silo potegnilo nazaj in streslo, da je omahnil. Začutil je bolečino v nogi. Zdelo se mu je, da se je lisica obrnila in da se smeje.

Zdaj je bil ujet. Ljuto je povlekel nogo, ki ga je bolela. Nič! Začel je gristi železje, ki ga je tiščalo pod kolenom, kakor bi ga držale klešče. Saj so bile klešče in še hujše, ker ostre železne zobe na obeh čeljustih je držalo močno pero. Niti za dih ni popustilo. Toda železo mu je škrtalo po zobeh, da ga je bolelo. Začel je renčati, mrdal s kožo na nosu, kazal zobe in bevskal. Vsakdo bi, kajti na vrhu je bila lisica, skoraj bi jo bil ujel; pa se je strnilo in ga potegnilo nazaj. Niti povohal ni mesa, ki je bilo na jeziku in je že nekoliko smrdelo. Mrtve šoje, ki jo je Belin celó videl, ko je padla ubita s češnje, skočil ponjo v žito ter jo prinesel dedu, ni niti pogledal.

Ker ni mogel železa, je zagrabil za nogo, pa odmaknil, zbolelo ga je in ni vedel, ali od lastnih zob ali od zob pri skopcu. Bolelo ga je!

Nič mu ni prišlo na misel! Vse zvijače je premislil: kako je ušel pri majhnih vratih k svinjam in se zagnal skozi lino, ker mu je mama zaprla velika vrata v kuhinji; kako je nesel krta in ker je vedel, da ne sme, ga vrgel v travo in pobral kamen, ko je srečal očeta; kako je polizal ponev, potem zapodil mačka in so ga pohvalili, da je priden, ker ga ne pusti lizati. O, zvijač je imel celo vrsto. Celó tisto, kako je cvilil, hodil okoli, kakor da nekam mora; ko so mu odprli, je ušel k zakopani kosti.

Železo je prijelo in držalo s svojimi kavljji, streslo mu zobe, če je ugriznil, bilo tiho in se ni oglasilo, če je lajal. Tista šoja je smrdela po gnilobi in vetru.

Meni se zdi, da bi bil vsakdo jezen. Tudi Belin je postajal hud. Naščetinil se je na tilniku in plečih, da nisi videl dolge svilnate dlake. Na nosu se mu je mrdala in nagrbančila koža, smrkal je, otresal z glavo ter nekaj godrnjal, renčal in vihal ušesa.

Držalo ga je na mestu, da ni mogel nikamor, in bolelo ga je vedno bolj.

Začel je cviliti.

Njegov glas se je slišal, kakor bi kdo preganjal sinice. Ali ni žolna sedla tik na staro bukev, a se ni zmenila zanj?

Vedel je, da se ne more zanesti na živali, ki imajo perje, one z dlakami in kosmate pa niso prišle.

Pogledalo je sonce čez jaso k njemu in videlo, da spet vleče za nogo, potem pa zašlo. Iz daljave je pes slišal pastirja. Sive krave so mukale na Zgonjah. Čezenj je zletela kosovka, medtem je pa kos stal vrh smreke in žvižgal.

Belin je razložil, da nekje kuka kukavica, da v bregu gruli divji golob; vse je razložil. Potem je pripihal veterček.

Zaletel se je vanj ter ga vprašal, kaj čaka.

»Nič!«

»Potem pa pojdi domov. Iskali so te že in klicali. Večerjo že imaš.«

»Četudi!«

Belin je cvilil in bevskal. Začelo se je mračiti. Pripihala je druga sapa, tista, ki je prej tresla roso na bodiki.

»Ali ne greš domov? Luč so že prižgali. Otroci jokajo. Zdaj čakajo na pragu, vpijejo in te kličejo, da se sliši daleč v temo!«

»Čakam, da pridejo!«

»Pa čakaj!«

Oče se je zamudil v Blaškovem hribu. Slišal je, da nekdo seka v lazu, in se je splazil k njemu. Z Orlivca je peljal Madidelj drva, pa mu je izpodletela zavora, zato je delal drugo.

Oče ga je pozdravil, kakor da gre mimo. Šel je v gozd, zavil okoli hriba in hitel mimo grmovja, češ da me bo Madidelj videl in vsem pripovedoval, kako sem šel.

Pa je Madidelj vedel svoje, čez dobro uro peljal domov in je bilo več kakor za zavoro.

Oče še ni stopil čez prag, ko smo ga že obkolili, kje da je Belin.

»Ali ni doma?«

Da ga ni. Da je šel z njim, pa ga ni nazaj.

»Že pohaja!«

Z Gusteljnom sva bila huda, da se nikoli ne potepa. Da se mu je prigodila nesreča.

»Ves večer že pravijo, da se mu je prigodila nesreča!« je rekel ded. »In če sem rekel, da je s teboj, so rekli, da je nesreča. — Naj večerja v miru!« je zarohnel nad nami, ko smo silili v očeta. Naj rohni, smo si mislili; v omari ima celó sladkorčke in jih razdaja, kadar je dobre volje, zato ne bo zares hud. »Kakšna nesreča? Siegl bi ga, Siegl pa ne hodi tod,« je spet rekel oče. O, ded je izvedel, da mu je Siegl zastrupil psico, in Hanušu povedal, da Sieglu ni treba pred njegove oči. Spet se je spomnil psice in se mu je glas razžalostil. Vsi smo mislili, da si je obrisal nos. »Jozlju je crknila svinja, a Belin jo je odkopal. O, ta Belin, svinjo je odkopal. Da, kopati zna!«

Nam se je to zdelo za malo. Belin ne je mrhovine; nos je zavihal, če jo je našel. Tri dni je ležal obstreljen srnjak, samo tri dni. Belin je tako planil iz grmovja od njega, kakor bi se spekel.

»Svinje pa ne!« sva zapela, kakor bi jo morala midva odkopati. »Saj ni cigan!«

Oče ni večerjal. Da se spomni, kako je nekaj cvililo za Zavinki, pa da je še mislil, kako močno cvili pes doma, da se sliši tako daleč. Če je bil Belin, se bo slišalo tudi zdaj, pol ure ni nobena daljava.

Smel sem z njim. Nikoli ne bom pozabil te poti. Šla sva čez Strugo, prišla na stezo, ki je bila pokrita s svežim mahom, da si po njej hodil tiho in neslišno kakor po preprogi. V tej tišini si slišal, kako šumi listje v grmu, kako

pošibevajo vejice na smrekah. Netopir se je sukalo na jasi in nekje daleč je začela uharica.

Hotel sem nekaj reči, ko me je oče potegnil za roko.
»Tiho!«

Postal je! Toliko da sva razločila rahel lajež.

»Belin v skopcu!« je dejal in tako podvojil korake, da sem se obesil nanj.

»Tu počivaj!«

Začel sem smrkati, da je prišel nazaj pome. »Samo za nadlego si!« je bil hud.

Ni čakal mojih stopinj, oprtal me je in potem zavil skozi temo, da mi je vse migljalo. Oče ni gledal, kako me je opraskala veja, kako bi se kmalu opotekel, ko je zadel ob korenino. Sam sem se moral držati, ko je odšel po gladkih skripah — tako pravimo živim skalam.

Belin je žalostno zatulil, ko ga je začutil.

Zdrsnil sem na tla. Videl sem, kako je oče planil k skopcu, toda pes je hlastnil po njegovi roki, ko je hotel razpeti železne čeljusti.

»Ali misliš, da te držim jaz, beštja!« je zavpil oče.
»Daj mu moj klobuk čez glavo, ko bom razpenjal. Misli, da ga tiščim jaz!«

Moral sem mu vzeti zeleni klobuk z glave.

»Tako!« je dejal.

Belin je šepal.

»Saj ne more hoditi, tako ga boli!«

Vzel ga je v naročje in nesel, jaz sem se držal za njegov jopič in capljaj v temi zraven njega.

»Skopec sem nastavil le za lisico!« je pripovedoval.

Belin si je lizal rano. Železje je bilo trdo in mu je ogulilo kožo.

Capljaj sem; v temi sem si obrcal palec na nogi, pa nisem zinil niti besedice.

»Ves je krvav!« je rekla mama.

»Ujel se je v skopec!« ga je položil na tla.

»V skopec!« je kazala na moj palec.

»Cebnil, cebnil sem!« sem rekel. »Boli pa ne!«

Zdaj se je oče obrnil.

»Zakaj je silil za menoj?«

»Ali si je zlomil nogo?« je vprašal ded.

»Ne!« sem odgovoril in pomolil palec, da bi ga ogledal.

»Kdo te kaj vpraša?« se je obregnul. »Saj vidim tvoj palec sam!«

Zakaj je Belin ubežal.

Ni bilo potrebe iti po drva, pa kaj se vse napravi brez potrebe! Mamin oče je imel na leto deset metrov polen, oče pa, kolikor jih je rabil. Mamina mama je v griču pobirala golovíce in panje, mama je razklala vse zaboje, tudi tistega, ki je bil odločen za zajce — bili smo z nogami, tako smo bili hudi!

Iz vsega tega bi vsak lahko videl, da ni bilo potrebe iti po drva. Tudi Koreninska Janez in Andrej sta se brez potrebe potepla, ker je bil za njih hišo visok kup vrhov in debelih vej. Potepla sta se pa le in jaz z njimi. Vrh Lazka nas je čakal Kalarjev. Da je ušel! V kaščo so ga bili zaprli, ker je nekaj hotel. Zdaj smo vedeli: če pri Kalarju koga zapro v kaščo, je moral biti zelo siten in nagajiv, ker

je njih babica gluha. Da sliši, mora nekdo cepetati z nogami. Ona se obrne, kadar se, se zagleda in pravi: »Slišim!« Potem mora v kaščo, pa ne babica, temveč sitnež.

Kalarjev Jože je ušel tako, da je privzdignil streho ter se po njej spustil na tla. Ni visoka bajta, streha še dva metra ni nad tnalom. Zdaj naj ga iščejo!

Tudi njemu ni bilo potrebe uiti. Pri Kalarju tudi niso mogli pokuriti nasekanih panjev. Ker ni bilo potrebno in so imeli še povsod dosti drv, da so lahko skuhali večerjo, se nam ni mudilo.

Koreninska sta Pozora vrgla na gmajni v kal; pes je plaval, držal nos nad vodo, četudi blatno, rjavo in toplo. Samo stresel se je. Potem smo pahnili vanjo Belina. Niti zacvilil ni; plaval je, njegov košati rep se je vlekel po vodi. Tudi on si je otresel dolgo dlako. Ali je to kaj? Nič!

Pes se je kopal, mi se pa nismo, ker ni bilo vode. Potem sta oba planila v kal; čofotala sta po vodi, kakor bi vanjo vrgel dve vesli.

Šli smo po mrletine. Mrletine so suhe bukve, debele in drobne; mi smo šli po drobne. Šli smo ter govorili o Turkih, ki glave režejo, o pasjeglavcih, ki vohajo krščeno kri, prepodili gaščerico ter razmišljali, ali res liže na sodni dan kačjo kri, kdor v drugega pljune.

»Res!« je rekel Kalarjev. »Ubil sem kačo in jo obesil na grm. Drugi dan nisem videl krvi. Je ni bilo!«

»In če potrka, je spomin!« se je oglasil Andrej. »Trikrat je potrkalo, ko je Blaškovega vzela voda!«

Prav nič ni bilo zveze med tem pogovorom.

»Še hujše je, če kaj počí,« je rekel, »ali če začne veter. Takrat se kdo obesi!«

V Staniškem vrhu smo začeli iskati mrletine: skoraj dve uri od doma, zato da so bile bolj imenitne. Trhlene stare bukve smo podsekali, da so zgrmele v jamo, Jožeta je še kos, ki se je odtrgal v vrhu, oplazil po roki; samo malo bliže naj bi bil padel, pa bi ga zadelo na glavo.

Janez je bil najstarejši in je rekel, da ne smemo več, ker je tudi njega zadel štremelj.

Belin je spodil kosa, lajal nad veverico in skočil za njo v grmovje, ko je vlekla svoj košati rep po listju. Pozor je poizkušal potegniti za verigo, ker ga je Andrej držal. Dobil je po nosu, da se mu je glava povесila, potem pa obležal na mestu ter mežikal v sonce.

Samo ko je začel Belin brskati in metati prst s prednjima tacama in je pritisnil smrček v rov, nekajkrat kihnil in začel skomljati in cviliti, se je Pozor hotel iztrgati. Andrej ga je brcnil, ko se je vlekel na verigi. Vse ni nič pomagalo. Moral je k Belinu. Ko sem pa še rekel, naj iščeta, sta legla in začela kopati, kakor da sta brez pameti. Kmalu so se razbežali po listju štirje polhi. Belin in Pozor sta planila za njimi. Belin je zadavil enega, Pozor ujel drugega, Janez je enega presekal s sekiro, eden pa je ušel na mrletino, ki jo je podsekaval Jože.

»Ta bo moj!« je vpil. »Ta bo moj!« in sekal, da so iveri letele in šumele v listju. »Ta bo moj!«

Ko je sušica padla, da se ji je odlomil vrh, je polh skočil. Belin ga ni mogel ujeti, ker je šinil po deblu navzgor in prestrašeno zrl z veje, potem pa ušel v vrh.

»Ta bo moj!« je dejal Jože ter planil za njim. Ni priplezal do prvih vej, ko se je polh spustil na drugo drevo. Ušel je.

Tako smo imeli tri polhe in Janez je rekel, da dá polovico od onega, ki ga je presekal, Jožetu. Jože je nekaj mrmral, ko so mu ponudili polovico; Janez si je bil svojo že očistil.

»Tvoj je ušel!« so razsodili.

Vsak je že imel svojo mrletino.

»Še Pozoru!« je rekel Andrej.

Našli smo jo še njemu; Janez je pogledal, ali je moja dobro ošukana, to se pravi, ali je imela rob spredaj prisekan, in potem smo potegnili.

Belin je za hip gledal, cvilil, pomahal z repom, povohal Pozora, ko se je napenjal z mrletino preko grička in ga je Andrej švrknil. Belin je spet zacvilil, kakor da mu nekaj ne gre v glavo, potem pa stisnil svoj košati rep in naglo izginil v grmovju. Zdaj sem razumel; tudi meni je postalo tesno, ko se je Pozor napenjal s svojo ranto.

»Saj Pozor ne more!«

»Pa še kako!«

Ko sem privlekel domov, so me kregali zapovrstjo, da ni bilo potreba, kod sem se potepal, kdaj je Belin že prišel in če bom spekel samo to miš, ko so ugledali polhov rep, ki je molel gol izza srajce. Ves večer sem bil zmeden. Niti zapazil nisem, kdaj in kdo je potegnil kožo z njega. Pa to se mi ni zdelo tako hudo, kakor da Belin ni pritekel naproti. Belin ni pritekel naproti! Zvil se je pod štedilnik, ko me je uzrl. Zvil se je in cvilil.

Ko je mesec vzhajal, me je našel pri štirni s pobešeno glavo.

Belin ni prišel naproti in me ni pogledal.

Kaj je Belin vedel.

Bajtarske ovce so se zgubile. Odločile so se od trume in šle svojo pot. Bajtarskega koštruna Bata je bil namreč Koreninski koštrun Pah premagal, zato je moral biti Bat v tropu miren. Kaj bi ga ne bil premagal, ker je bil Bat še mlad, Koreninski pa je imel zavite rogove in je vlekel volno po tleh! Bat pa se je s svojimi ovcami odločil od tropa in šel po svoje. Pastir je to opazil šele popoldan, ker je prej spal in jih ni privezal. Privezal je namreč samo Paha in Bat je laže gospodaril.

Zvečer se je začelo iskanje. Potem je bila tema.

»Nekje ležijo, da se ne sliši zvonec!« je rekel stari pastir Firar, ki je najbolj poznal vse živalske lastnosti. Saj so ga prosili, naj še pase, pa je zmajal z glavo. Nocoj so mu očitali, zakaj ni sprejel.

»Vam se ne bi izgubile!«

Zjutraj so spet šli. Oče je šel v gozd in vzel s seboj Belina.

»Naj se nauči! Ali bo zmerom pri ognju. Pokrivače ne more dati na pisker, tudi če bi hotel! Kuha pa ogenj!«

Koliko je imel Belin opraviti po poti! Povohal je v zid, zalotil kokoši pri Sedeju, prinesel umazano cunjo z Lahovega gnoja, tekkel za Koreninskim mačkom, praskal se pod

vratom in zvenčal z grebenico, zabevskal, ko je Koreninska Pepa izlila čez prag umazano vodo, našel v grmu nekaj tako znamenitega, da je obstal in pomahal z repom.

Potem se je zgubil. Zavil je po ozki stezici okoli hriba, tekkel čez drago, ki je kakor velnica, na greben. Ko pa je hotel v jamo, se mu je postavil na pot Bajtarski koštrun. Grozeče je praskal z nogo ter napel vrat.

Belin je zabevskal nad njim. Koštrunu se je zdelo zamalo, ko so vse ovce dvignile glave. Belin je videl, da ga ovce gledajo pomilovalno, skoraj usmiljeno. Bajtarski koštrun je bil vendar trikrat večji od njega in glavo je imel trdo kakor kamen. Samo če se je zaletel, je prevrgel Blaškovega Drejca, kakor bi se zaletel v snop; fant je obležal, dokler ni prišel pastir. Drejc je imel zlomljena rebra. Zdaj se je koštrunu postavil na pot droben psiček in lajal vanj. Branklja, ki je bila najbolj pametna in razsodna med vsemi ovcami, je zmajala z glavo. Njen zvonček se je oglasil, kakor bi prosil na pomaganje. Toda Belin je bil trmast; lajal je na stezici in trdovratno stal. Oven se je zagnal najprej nazaj, potem pa naprej. Vse je kazalo, da ga psiček zelo jezi, ker ga zmerja pred ovcami. Če bi bila sama, bi že kako, ker bi se mu morda smilil. Toda pred ovcami!

Zato se je zagnal nazaj. Ko se je potem zagnal proti psu, je začel teči tudi Belin. In sta tekla do grebena. Tu se je koštrun ves upehan ustavil in vroče mu je bilo. Ovce so morale za njim in so zvesto obstale, ko so ga videle. Ko si je oddihoval oven, je počakal tudi Belin. Kaj počakal? Spet je začel lajati vanj. Približal se mu je, oven ga je hotel trkniti, pes se je umaknil in ga pograbil za nogo.

Ko se je Bat obrnil, je bil Belin že spet spredaj na poti in izzival. Da, izzival, izzival, kakor bi bil Hektor, ki se ga pa Bat tudi ni ustrašil, marveč ga zadel v kolk, da je zarenčal in pobegnil. Belin pa, miška majhna, ščene kosmato! Kdo bi se ne jezil... Toda ,miška in ščene' sta Belina ujezila in je Batu bevskaje rekel ,teleban, koštrun koštrunasti, neumni mrkač, prga nemarna'. Vse mu je izlajal, kar mu je prišlo na um. Še več bi mu rekel, pa je moral paziti, prvič, da kdo ne pride po poti, in drugič, kaj dela Bat, ki se je zopet zaletel nazaj, da se požene v Belina in ga zdrobi. Da, zdrobi! Ali mu ni dejal Belin šprda!

Bat se je zagnal vanj, Belin pa pomahal z repom in zbežal. Spet sta tekla; Belin tako, kakor bi mu šlo za šalo, četudi je bil jezen — miš in ščene sta ga hudo zagrabila, Bat pa za njim z vso silo in še veje so udarjale vanj, ko je drvel mimo grma. Tudi njega je gnalo: ,teleban, mrkač,' pa pred ovcami, kjer je bil samo koštrunček. Drvel je, ujel ga pa ni. Prga in šprda špurljeva! Pa ne bi drvel!

Spet sta počakala, spet je lajal Belin, spet so pribežale ovce. Ščene in miška, povaljanec in lizanček, teleban in mrkač, smrduh in poper je letelo sem in tja kakor iskre. Poper je bila za Belina najgrša beseda, ker je Guste nekoč odpri škatlo za poper in mu jo dal povohati. Belin je tedaj kihal in cvilil, da smo se vsi bali zanj. Sam ne vem, zakaj sem mu vtaknil nos v škaf; ko je izkihal vodo, ni več kihal. Zapomnil si pa je tisti poper in če si ga hotel pregnati, si rekel poper, on pa rep pod noge in smuk v žito. Zdaj je rekel Batu: »Popper!«

Bat je ostrmel; te besede mu še nihče ni vrgel v gobec in zdaj so jo slišale celó ovce, ki jih je on speljal in so šle krotke in ponižne za njim.

Zmerom bolj sta bila jezna, zmerom bolj se je zaletaval Bat. Ko sta postala, se mu je zakadil Belin pod noge, da so videle ovce. Samo da je bila sramota večja!

Bajtarica je strmela po klancu. Bezeg je rasel čez zid in klanec zagoščal.

»Kako jih mora tiščati mleko!« je rekla. »Uboge ovce! Kaj jim je bilo! Če jih le ni kdo ukradel? Zakaj vendar ne pase več Firar!«

Na klancu ni bilo nič videti, kajti tisti hip sta se Bat in Belin podila po bregu. Nizdol je Bat še manj mogel. Ovce so dirjale za njim. Mleko jih je tiščalo. Razločile so že slamnato sleme pod Mejico in vedele, kje so doma. Branklja jim je šla na čelu in zvončkljala.

Bat se ni mogel niti enkrat zaleteti v Belina, ki ga je hudo zmerjal.

Zavili so okoli vogla. Belin je udaril pod ognjišče, ko so ovce zgrmele v prekat.

Bajtarica se je bila pravkar vrnila spet iz hiše; na obrazu se ji je brala skrb. Slišala je v prekatu hrup in pogledala, kaj ropota. Uzrla je na pragu Bata.

»Kdo vas je prignal?«

Ker je Bat gledal pod ognjišče, je še Bajtarica pogledala. Spodaj je bil Belin. Skoraj bi bil že začel cviliti, a je prišla hči in Bata nagnala, češ da »vse ponesnaži«.

Ovce so ugnali in zaprli bavitare. Zdaj se je Belin spet zaganjal in lajal. Bajtarica je bila nanj huda še radi Čopke

in ga je zapodila. Belin je žalosten sedel na trame. V Bajti so čakali in čakali: nikogar ni bilo okoli vogla, ki bi bil prignal ovce.

»Same so prišle! Same!« je rekla Pepca. »Saj vedó, kje so doma in mleko jih je tiščalo!«

Toda tisti hip je prišel berač Svetlič, ves zamazan; okoli sebe je imel šest torb. Za zabelo, moko, pšenico, kruh, krompir in jajca.

»O, to je tisti pes!« je zagledal Belina. »Pa kako se je postavljaj! Videl sem ga na bregu. Samo da mu ni koštrun kaj storil!«

»Belin, ali si jih res ti, ali si jih res ti prignal?« se je začudila Bajtarica.

»Psa sem videl in ovce!« je trdil Svetlič.

»Samega?«

»Kako pa!«

»Našel jih je in prignal!« je vzkliknila Bajtarica. »Čakaj!« Vrgla mu je kos sira. Pes se ni zmenil. Iz tujih rok ni vzel hrane. Ded ga je učil, odkar je Bela poginila.

»Pa kako je trmast!« so rekli. »Še sira noče!«

Kdo je spravljal bor.

To so bili tisti časi, ko so se psi potepali. Hektor je tulil preko Brega, kakor bi piskal vlak, in so rekli, da vozi vlak preko Bevkovega Griča. Ponoči ni bilo varno na klancu, ker so se tam topli, valjali in rohneli psi. Četudi ni bilo več Bele, so hodili okoli naše hiše. Dokler je Bela še bila,

so nekoč vdrli skozi prašičji hlev v kuhinjo in prevrgli mizo, za katero je bila privezana.

Belina pa ni bilo doma. Zvečer je naglo polokal, potem pa zginil. Ni pomagalo ne klicanje ne grožnja. Saj jih tudi poslušal ni.

»Boste videli, da ga bodo ubili,« je rekel ded. »Zakaj ga ne privežete?«

Drugi večer smo ga privezali. Zjutraj je ležala ovratica na tleh, Belina ni bilo nikjer. Snel si jo je čez glavo in zbežal skozi lino v staji. Samo iz navade je bil zjutraj doma. Pretegoval se je na slami in hlinil, kakor bi spal.

»Tehinec!« mu je rekla mamina mama. »Tehinec, saj te poznam!«

Odkar ji je Bajtarica povedala, da je prignal izgubljene ovce, ni bila več tako huda in zadnjič ga je celo pohvalila.

Meni se zdi, da sem čital pri Pavlihi, kako je navezal na niti krušne skorje, lepo na drugem koncu vse skupaj zavozljal ter vrgel vse kokošim. Da so vlekle in drvile na vse strani ter da je bil Pavliha hud. »Ne vem, zakaj sem bil jaz tepen, če kokoši drvijo!«

Kar sem čital, sem posnemal, to se vidi, da mi je bilo hudo dolgčas, kadar sta brata spala.

Meni je prišla v roke samo ena nit — za dve je bila prekratka. Če bi bil namreč več vzel, bi me zelo kregali. Vzel pa sem hitro, da me niso kregali. Na oba konca sem privezal krušne skorje. Zagrabila je Grahka in vlekla za seboj, drugi kos je hotela kavsniti Čopka. Grahka je skrbelo za svoj kljun in bežala. Košček, ki se je vlekel po tleh,

je skakal pred Čopko. Tako sta šli. Čim bolj je hitela Grahka, tem bolj je drvela za njo Čopka. Če bi vedela Grahka, kaj je na drugem koncu, bi lepo počakala. A ko ji nihče ni povedal! V svojem tekanju sta pridrveli na dvorišče in tam ju je videla mamina mama. Zdaj se je tudi ona zapodila za njima, pa sta bili hitrejši, odbežali sta čez zelnik, a čezenj človek ni smel!

V tej stiski je odnekod prilajal Belin in se zapodil za njima. Ko je Čopko povlekel za rep, Grahka zakokodakala in zletela, je nit obstala.

»O, Belin, kako si priden!«

Dobil je še neobrano kost. Da je bila nit moja, niso izvedeli. Pojedel sem oba koščka kruha sam in jajce, ki mi ga je skuhala babica, ‚ker sem bil priden‘.

Tisto jutro pa ni bilo Belina od nikoder. Ded je zjutraj stopil vsaj dvajsetkrat na dvorišče. Porezaval je trsko, da očisti pipo, in šel, četudi jih je bilo na štedilniku več, ponje ven. Hotel je imeti tudi slamo in moral sem prinesiti metlo iz kuhinje pred hišo, da jo je izpulil. Sekira ni bila ostra in je moral po ono, ki je ležala na tnalu. Potem mu je bil všeč samo oni kamen, ki ga je našel tam, kjer se vidi po Bregu. Češ, ker preveč ropota, če zbija v veži, je šel pred hišo. Stara mati mu je morala kavo vsiliti. Da mu ni všeč. Rekla mu je, da je boljša kakor po navadi. Zme-rom bolj mu je uhajal pogled čez Breg.

Belina nikjer! Moral sem po sladkorčke k Froncu in z Gusteljnom sva jih polovico pojedla; ded naju je čakal na klopi nad boštanjem. Sedel je in čakal; da čaka Belina, ni povedal.

»Zastrupili so ga!« je nazadnje vzdihnil in vrgel puško na rame. Čez dve uri je bil že nazaj in dejal, da je zasačil tri, ki so nesli drva. »Bodo že videli!« Toda tudi on je moral bolje videti, ker prej je po navadi rekel, da ni škode.

»Ali mu je bilo potreba?« je opoldne položil žlico. »In zdaj so ljudje kakor ose. Komu je kaj napravil? Nikomur, pa je tako! Človek je z ljudmi dober, pa je tako!«

Bil je užaljen in žalosten.

V takih hipih se otroci nismo smeli ganiti, kaj šele, da bi vpili in razgrajali! V takih hipih ni nobenega dvignil, nobenemu vrtal s svojimi brki v lice, v takih hipih nismo ropotali s »puškami«, ker bi vse izginilo v štedilniku.

Tudi stari materi so leteli piskri iz rok.

»Da bi vsaj prišel, da bi vsaj prišel!«

Ni povedala, kdo; bila je zelo redkobesedna in beraču celó rekla, naj pride jutri.

Vrgla je raztrgani predpasnik od sebe in oblekla še slabšega. Nam je pozabila dati svojega kruha, ker je bil boljši, četudi je bil iz samih pšeničnih otrobov.

Proti večeru se je nekaj posvetilo na groblji v Bregu, posvetilo se je, a naprej ni šlo. Kdo pa je mislil, da si ne upa naprej? Ali ga je sram?

»Belin!«

Kakor bi dedu zrasle peruti. Nismo ga dohajali. Razgrnil je lesko in za njo našel psa, ki si ni upal naprej. Toliko da smo pritekli, ko je ded vrgel poleno po njivi.

»Še to so mu obesili za spomin!«

Krepelce smo pobrali; bilo je preklano. Ded je trdil, da je bilo na repu.

»Koliko časa je čakal? Gotovo ga nihče ni videl. Ali imate oči?«

Guste je trdil, da ima oči, da ni dolgo, ko je tekel v Bregu čez njivo.

»Nà, tu!« je rekel ded ter zalučal precep, kakor bi gorel.

Ko smo poleno ogledali, smo našli na njem še napis:

»Ta pes je bil danes še tu. Da ga ne boste kregali. Ni mogel prej, ker smo ga uklenili in je vozil bor!«

Na polenu je bilo ime kraja in dan.

Kraj pa je bil za pešca pol dneva daleč in napisali so tako grdo, da smo komaj prebrali.

Megla je temo vrgla.

Mislite, da smo lovili polhe po tleh? Polščine v tleh so bile redke, lepše se nam je zdelo plezati po bukvah. Zažgali smo drevesno gobo in smo ji rekli žvah. Pa to ni tista, ki je kakor potica na deblu in jo obesijo v sobah narobe, to so plahtice v razklanem, preperelem hlodu in iz njih naredé prav imenitne klobuke. Kdo je že imel takšen klobuk? Jaz sem ga! Naj kdo še kaj reče! Samo takrat ga nisem imel, ko smo šli po polhe, ker se takrat ne spodobi. Po mrletine in polhe moraš v zamazani smolnati klafeti, da si pravi. Gobo smo takrat imeli samo za polhe in Janez je imel škatlo žveplenk, ki jo je zmaknil Jepču. On je prižgal.

Goba je zakadila duplo, ker smo vse luknje zagatili z listjem. Nič ne de, če se je omamil in padel Kalarjevemu

na dno namesto polha netopir. Nič ne de, samo smejali smo se mu. Žvah je dišal, dišale so nam roke in Koreninskega Andreja je ugriznil v prst polh, ki še ni bil omamljen. Janezu se je na strmi, goli bukvi odlomil štemelj, da je zdrčal po deblu in se ujel šele, ko je imel že raztrgane hlače. Da se ni obdrgnil, je rekel in šepal. Šepal pa ni dolgo. »Veš, noga mi je zaspala, zdaj je že bolje!« In je splezal na drugo drevo. Kdo bi gledal nogo!

Belinu in Pozoru se je zdelo tako dolgočasno, da sta zehala. Polhov nismo dali psom, temveč smo mrtve spuščali v vrečo. Saj je vsak dobro vedel, koliko jih ima. Jaz sem imel že tri. Psa sta tekala po grmovju, sedala pod drevo in bila kregana, če sta povohala vrečo, ki je visela na grmu.

Potem sta za trenutek izginila. Ne bi zmolil očenaša, ko se je zaslišalo v nasprotnem bregu glasno bevskanje. Švigala sta in lajala med bukvami. Videli jih nismo, slišali pa dobro.

»Srno gonita!« je rekel Andrej.

Čez hip je glas zatonil, zavila sta na drugi breg, nato se je glas spet oglasil, pa spet zatonil, kakor bi ga spuščal iz klafete.

»Niže gre! Dež bo!« je dejal Janez.

»Mi imamo še krompir na njivi!«

»Saj ga dež ne bo vzel!«

»Na megli se vidi, da bo dež,« je potrdil Andrej.

»Megla se niža! Megla pada!«

Nas so polhi tako zamotili, da nismo videli megle, ki je padala, in nismo poslušali psov. Presekano in togotno sta

bevskala za srno, ki je tekla vedno niže in niže. In nazadnje je še to utihnilo.

Prenašali smo vrečo, ko smo izbezali omamljene polhe, šli čez ta greben in čez onega, čez ozke dolinice v globoke in široke jame, spet plezali na bukve, zabijali in gatili vanje prižgani žvah, čakali, da je zašumelo na dnu, izbezali žival in jo vrgli v vrečo. Oba Koreninska sta jih že imela tri in dvajset, Kalarjev devet in jaz sedem.

»Skuto sem zaslužil!« je rekel Koreninski Andrej. »Skuto sem zaslužil. Le naj pripravijo ožemek! Ne bodo zmerom trdili, da samo jem!«

V Korenini so namreč sirili kravje in ovčje mleko in sir je bil dober. Čudil sem se jezeru mleka, ki je bilo v kotlu. Mleko je bilo oparjeno in ne zavreto. Prst so vtaknili vanj, če je dovolj gorko. Sirišče so imeli v telečjem želodcu, ki je visel v glistnicah, da se je okadil. Nisem razumel, zakaj mora biti bela gmota lepo razrezana: zmerom so rezali v križ. Potegnili so od te strani in spet od one strani v križ. »Da ne morejo coprnice škoditi kravam,« je rekel stari Jakob, gospodar.

Nobena stvar ni bila boljša od te skute. In ko smo hlastno pograbili z roko, je Jakob spet pokazal svoje rumene zobe. Trdili so, da sir namaže s tobačno slino, da stoji dalje časa in je boljši. Res nisem jedel boljšega sira, tudi zdaj se mi včasih stoži po njem. Saj so mi ga dali tudi v Bajti, celó mati Barbara v Jagrovšu je izbrala najboljšega zame, toda Jakobov je bil boljši, četudi je pobral iz mleka maslo. Pozneje se mi še tisti v škatlicah ni zdel boljši.

Zato boste razumeli, kaj je rekel Andrej, ko je rekel, da je zaslužil skuto, in mu je zaplaval pred očmi rumenkasti ožemek.

Ko smo zavezali vrečo, da bomo šli, je padla megla. Oprijela se je debel, se plazila okoli grmovja in s seboj vlekla temo. Gozdna megla je vse nekaj drugega kakor tista na njivi. Na njivi veš: tu je žontov krompir, tam je Kalarjeva pšenica. V gozdu pa je štremlj, panj in grm, ki si ga stokrat obhodil, neznan in čuden, čuden tudi, če sedeš.

Janez je sedel na listje, ki je bilo vlažno, ker je iz megle narahlo pršelo.

»Na levo moramo, da bomo prišli na pot,« ga je začelo skrbeti. Šli smo mimo jame — pri nas pravijo taki vrtača — v Badnju, potem zavili, potem naravnost. »Če se vrnemo, kakor smo prišli, ne zgrešimo!«

On je vzel vrečo, Kalarjev je nesel žvah, Andrej in jaz golovico, »da bodo imeli kaj kuriti«.

V megli je hitro tema. Ker megla temo vrže, so rekli. Živo sem si predstavljal, kako sta se sprijeli in suvali, kako je megli spodrsnilo, pa se je ujela; potem se je zakadila in temo stresla, privzdignila in udarila z njo. Tema se je sesedla in megla jo je pritisnila in vrgla.

Šli smo čez greben. Pot je padala, da si se moral prijeti, tako je drselo po mokrem listju. Samo slišali smo se še, ko smo se spuščali po bregu.

»Tega nismo videli!« se je ustavil Andrej; razločili smo, kako je ulomil vejo v temi.

»Gremo po bližnjici!« je rekel Janez. »Da bomo prej! — Zdaj pa vkreber!«

šli smo za njim, šli, kakor gredo ovce. Janez je nesel vrečo; slišali smo, kako mu je podrsnila, če je omahnil.

»Zdaj smo pa na poti! Tu so že hodili!« je rekel. »Že sledim!« Prižgal je žveplenko in posvetil. »In še ni dolgo, ko so šli. Vidi se in tam je nekemu spodrsnilo!«

Zavriskali smo. Kdo pa bi ne? Če najdeš pravo pot! Samo, da jo najdeš!

Toda steza se je vlekla.

»Zdaj se vidi že bolj razhojeno!« je spet posvetil, da nam je slepil oči. »Tu so stopinje!« je pokazal.

Če ne bi čutili, bi v svetlobi videli, kako že pada dež. Roke so bile mokre in z drevja je začelo kapljati...

»Zakličimo; gotovo nas iščejo!«

In smo vsi zavpili. Samo to se nam je zdelo čudno, da se ni nič razlegalo.

»Kadar je megla, se ne sliši!« je razlagal Janez, ki so mu stale kaplje na čelu, ko je spet posvetil. Mislili smo, da so kaplje od dežja!

Tako smo hodili dolgo; nam se je zdelo zelo dolgo, ker smo bili že lačni in trudni.

Začeli smo klicati, pa se ni nič razlegalo, samo droban odmev je prišel nazaj.

Čez čas smo slišali Janeza iz teme:

»Zgubili smo se!«

Meni je padla golovica iz roke. Če si hodil, je udarjala mokrota že na ramah, bose noge so se podrsovale na listju, slišale so se kaplje, ki so udarjale z vej, in zraven smo bili lačni in trudni in smo se zgubili.

Andrej je dejal:

»Ali nisem rekel?«

In Janez mu je ostro odgovoril:

»Zakaj nisi ti šel spredaj!«

Kalarjev je sedel na mokro listje in žalostno rekel:

»Kaj pa sedaj?«

»Ogenj!« je predlagal Janez.

»V tej mokroti!« je godrnjal Andrej. Njemu je bilo žal za skuto.

»Poizkusimo!«

Zbrali smo izpod listja, kar se nam je zdelo suho, Janez je prižgal žveplenko pod klobukom. Nič! Posvetilo se je, zacvrčalo in ugasnilo. Prižgal je drugo. Nič!

»Če to ne bo, potem ne bo!« je rekel, vzal škatlo, kjer je imel še pet žveplenk, in prižgal celo škatlo. »Hitro vejice!«

Kakor bi ustrelil, smo držali nad plamenom vejice, ki so se prižgale.

»Zdaj druge!«

Dali smo še druge. Trepotali smo, ali bo, ali ne bo, pa je zaplapolalo.

»Ali nisem rekel!« je menil Andrej.

»Mene bodo kregali!« je rekel Kalarjev.

»Mene pa ne!« sem dejal in sem se lagal, zelo lagal, ker sem vedel, da me bodo tudi s šibo, ker sem se potepal. S polhi bi že kako bilo, če bi bil pravi čas, tako pa bo slabše kakor z Andrejem, ki ne bo dobil ožemka...

Ogenj je toliko svetil, da sem šel po vejo, ko me je nekaj pomočilo na čelo in potem sem slišal znano dobrikanje.

Belin je začel skakati po meni.

»Zdaj bo še on brez večerje!« sem dejal.

»Kod je prišel?« je vprašal Janez, ko sem spustil vejo pri ognju. Videl je, kako se dobrika in skače.

Pokazal sem, da čez greben.

Janez je rekel, naj naložimo na ogenj panje, si dobro zapomnimo kraj in nesemo bakle s seboj.

»Naj pokaže Belin! Če ne bo vedel, potem zakurimo drugje ogenj ali pa se vrnemo. Panji bodo že tleli!«

In smo šli, Belin pred nami. Do vrha. Na vrhu je Janez zavriskal. Široko je odmevalo po gozdu. Zdaj je zahupal. »Hup, hup, hup!« je brnelo po gozdu.

»Bili smo v jami za Badnjem!« je dejal. »Okoli smo hodili kakor ob vrhu sklede. Saj mora biti tu votel javor! Zato ni odmevalo, ker smo bili v jami.«

Ni še rekel, ko je Andrej pokazal:

»Tam je javor!«

Šli smo domov; Belin je kazal pot, bakle je vse pogasil dež in smo jih vrgli proč.

Če smo bosi zadeli ob kamen, nas ni bolelo, tako smo bili nestrpni. Videl pač nisi, samo slišal, tako temo je vrgla megla. O, v goli temi si videl zvezde in luči in bele skale in črne grme. Četudi je grm grm in vsak črn, pa si ga le videl. Če pa je megla vrgla temo, potem si samo čutil, kako ti megla sili v nos in usta, kako kaplja z vej, kako je trava mokra in je pod nogami spolzko. Na brežini spodrsne, da padeš, in je Kalarjev ječal, češ da ga boli.

Na Zgonjah smo slišali, kako kličejo. Šli so nas že iskat. Samo v jami bi jih ne slišali.

Zmerom bolj smo povešali glave, čimbolj smo se bližali. Seveda ne samo radi dežja!

Kaj so rekli doma, ne povem; svojih sedem polhov nisem jaz pojedel, temveč Belin.

Tako je rekel ded. Guste je rekel, da dobi vsaj enega. Pa ga ni. Kar je ded rekel, je rekel.

Cigani in murčka.

V Kolenčevci so kuhali cigani. Prišli so z Lokve, to se pravi, nekateri so prišli, nekatere so pripeljali konji, ki so jim na Lazku voz vsi porivali in so morale še ženske otroke nesti. Konji so bili takšni, da si videl, kje imajo polomljena rebra, kje jih drži vkup samo še koža in kje so se pobili, ko so padli. Vrat so imeli ves oglodan in krvav.

K njim ni bilo daleč. Onkraj Bajte so bili in le klanec je bil vmes. In sva šla, Guste in jaz, Lojze še ni mogel, Belin pa je tekel z nama.

Brinje v Kolenčevci je bilo zelenosivo, ilovica rdeča, kamenje belo z rjavimi pegami in kolovoz visoko nasut z gruščem. Za kolovoz je natolkel kamenje Indof in že to pove, kako je bilo debelo.

Midva sva ogledovala ogenj in šotore, čudila se majhnim, nagim in polnagim otrokom, ki so tekali okoli. Potem je tako rjavo kopico odbrala ciganka in so šli. Nama se ni mudilo. Smela sva splezati na vozove, tiste vozove z visokimi lojtrami, ki jih ni bilo pri nas. Ugibala sva, zakaj ne smeva doma na voz, pri ciganih pa lahko. Dali so nama

kruha, ki se nama je zdel boljši kakor domač. Nikdo ni vedel, da je bil res domač in da ga je prinesla ciganka.

Jedla sva, Belin pa ne; samo lajal je na ščene, ki je plašno gledalo izpod tretjega voza. Ko ga je stari cigan, ki je popravljajal kotle, poklical, se je presedel še dalje.

Stari cigan nama je pokazal opico, ki ji je pravil Moro. Vreči sva ji smela košček kruha. Potem je cigan brundal na struno, da se je medvedek povaljal po tleh. Nama se je zdelo, da ima premočno verigo: »Drobno utrga, če zraste,« je dejal cigan.

Ogledala sva njegove kotle, nakovalo, njegove opanke in murčka, ki ga je imel v ušesu.

»Naša pa niso prebodena!« sva vzdihnila.

»Jutri pridita!« je dejal in pogledal Belina. »Pes pa naj bo doma, ker se Parizelj straši. Nič se ne boj, Parizelj,« je pogledal ščene. »In Moro je razkačen. Če dam murčka, ne smeta biti v teh capah. Lepo se oblecita!«

»Zakmašno?« sem vprašal.

»Zakmašno! Katero pa?«

Na klancu sva srečala ciganko, ki je nesla kokoš. Da jo je kupila, je rekla in jo dvignila, da sva jo videla. Pred našo hišo sta dva moška imela na rokah kotle. Naj jima oče dá tisto lisico, ki jo je zakopal.

Hanušu je moral poleti oče pokazati samo smrček in nekoliko repa, lisico pa je zakopal. Cigana sta mencala in prosila. Da bosta cvrla lisičjo mast in koža da bo za opanke... Čeprav smrdi, ker je že tri dni v zemlji.

»Kakor nalašč. Zdaj je šele dobra!«

In oče jima je nazadnje povedal, kje je.

»Ali popade?« sta vprašala, ko se je potuhnjeno plazil Belin do njihovih hlač.

Da ne popade, če ga ne dražiš ali če mu kdo česa ne vzame. »To je krotka živalca. In še dveh let nima,« je dejal oče.

»Bova popravila,« sta kazala in nesla kotle. Belin je za njima zabevskal. Povohal je sled in spet zabevskal.

Tisto noč je zmanjkalo drugod več stvari. Tudi kura je bila ukradena. V Bajti, kjer so jim bili najbližji, pa so rekli, da njim cigani niso nič vzeli in da so vse plačali, kar so vzeli. Še mleka niso hoteli zastonj. Da jim ni treba, naj le kdo pogleda svetle srebrne gumbe. Če so pa konji takšni, kakršni so, malo snedo. V Bajti so res kupili samo dva mala koša sena. Da konji niso lačni, naj kar pogledajo. In je Bajtar res videl, kako so konji imeli še pol koša pred seboj in so bili siti. Ker so cigani plačali, kar so rabili, je pač moral tisto noč krasti kdo drugi, ki je lahko zvrčal na cigane. Vsi so mislili, da je kradel Prgamaška: podnevi spi, ker ima čas. Prgamaška so sumili, ker je svoje dni gnal ovco v Tribušo. Jakob je šel za njim in je pred mesarjem povedal, da je ovca njegova, ne pa Prgamaškova. Prgamaška so zaprli. Zdaj pa je bil že spet doma! Pa so ga sumili!

Obleko sva skrivaj nesla v klonico, ker je od tam lahko priti v Grič. Ko pa ni bilo nikogar videti in je Guste pazil! Pripravila sva tisti voziček, ki je oče znašal zanj dve leti posamezne dele. O, voziček je imel rido in trebje! Kakor velik! Drugekrati sva sedla nanj in ga krmarila z nogami. Danes za to ni bilo časa.

Potem je Guste še ogledal, ali kdo vidi. Ni bilo nikogar! Še danes vem, kako sem obesil obleko: na školj pod staro jerebiko. Nisem pozabil in tudi ne bom.

Tam sva pustila voziček, ki naju je dvakrat potegnil nazaj in sva ga s težavo privlekla po strmini. Nato sva šla z njim v ključe. To je bilo lahko, ker je imel rido.

Nisva ugledala strnadovega gnezda pod jerebiko. Mladiči so se razpeljali, gnezdo pa je ostalo, nobenega zanimanja nisva pokazala za zelene mokale, ki so bingljale na veji, celó jagode sva pustila; mudilo se nama je. Komu bi se ne, če bi šel po murčke!

Stari cigan naju je gledal.

»Kaj bi rada?«

Da sva bila včeraj tu in bi rada murčke. Ali je dobra ta obleka? Misliva, da je dobra.

»Zdaj vem!« se je popraskal za ušesi. »Nič ne bo! Danes še nič! Nimam časa, le poglejta, koliko kotlov je še in nimam slanine, da bi jih namazal. Če bi jih hotel zakrpati, se medena krpa ne prime, če je ne namažeš. Ne bo nič! Jutri!« je zamahnil in gledal, kako hitijo iskre od kovačnice. Kaj takega še nismo videli! Pri Sedeju je bila kovačnica zidana in Sedej je imel črn predpasnik, tu pa so kovali na prostem brez vsega. Cigan je bil videti zelo nejevoljen in redkobeseden. Kdo bi ne bil, če bi mu nagažali kotli in ne bi imel slanine, da bi jih namazal!

»Jutri!«

Že popoldne sem mu nesel kos slanine. Saj sem dobro vedel, kje visi in še cedilo so pribili na luknjice, da ne pridejo miši do nje, zrak pa le pride. Dal sem jo ciganu.

»Kaj imaš?« je vprašal tako osorno, da sem se stresel.

»Da namažete kotle!«

»Šele, ko sonce zaide!« je dejal. »Ne moti, kar pojdi!«

In ščene pod vozom je bevskalo, Moro pa je kazal kremplje.

In sem šel.

Drugi dan sva z Gusteljnom spet prišla, toda teže. Doma so rekli, da bodo zaklenili vrata, ker so blizu cigani. Nič se ne ve, kdo je bil, toda Firar je našel na klancu perje in vsi so rekli, da je kokošje. Da je bil pri Polancu zastrupljen pes. Da je nekdo v Seču zmaknil pršuto. In pri nas da manjka slanine. Da je bila omara odklenjena in sir še na tleh.

Morala sva skozi okno do obleke, zvila sva jo in vrgla na dvorišče. Belin je zavpil v kuhinji. Zaprt je bil. Lahko bi ga kdo zastrupil kakor Belo, zato so ga zaprli. Da ni šel Belin z nama, nama je bilo po volji. Kaj, če bi hotel?!

»Kaj hočeta?« je vprašal. »Kdo sta?«

Prav počasi sva zjecljala, da sva že bila tu in da bi rada murčke. Takšnega, kakor ga ima mežnar v ušesu in ki binglja.

Vsi so se zdeli hudi. Veliki možakar je pred njim vihtel v roki papir ter nekaj ukazoval, pa nisva razumela. Kakor bi kašljal in pljuval. Potem je natepel nagega dečka, ki je s prstom kazal na moj klobuk in šojna peresa za njim. Fant se je jokal in ga ni bilo mogoče utolažiti.

Starec je stopil k meni.

»Posodi klobuk, da bo tiho. Veš, kar vidi, hoče pogledati!«

Potem je fantku nekaj dejal in fantek je potisnil klobuk na glavo in se ozrl.

»Ali res daš meni?«

Zmajal bi z glavo, če bi starec ne bil prišel bliže in pošepetal:

»Reci, da ne bo jokal! Kmalu bo zaspal, potem pa dobiš nazaj!«

Moral je dati tudi Guste svojega. Potem so cigančki hoteli videti jopič in prav smešno je bilo, ko so ga malemu oblekli na golo kožo. Tudi Guste ga jim je moral dati.

Začel sem grdo gledati.

»Nič ne maraj!« me je spet potolažil starec. »Na voz ne moreš takšen, vse bi umazal!«

Moral je videti moj obraz.

»Seveda pojdeš na voz. Murčki se morajo dati v uho samo pri tekoči vodi. Peljita se z nami, če hočeta. Lahko pa gresta tudi domov. Kdo vaju je klical?«

»In klobuka in jopiča?« sva vprašala.

Zvijali so že šotore, vpregali konje, vrgli na voz kovačnico, na prvega je splezal Moro, za drugega so priklenili Parizlja. Otroci so se že lasali za moje perje in vlekli klobuk. Starec je nekaj zavpil in otroci so kakor psički prinesli klobuka in jopiča.

»Zakaj daješ otrokom! Zakaj si jim pa dal, da je zdaj tako!« je dejal in držal zmečkana klobuka, razcefrano perje in zamazana jopiča. Mojemu jopiču so cigančki že odparali

žep. In ker je ciganček Gusteljnovega oblačil pred vozom, mu je konj oslinil rokave.

»Še povedal sem, da ne dajaj otrokom. Ti ne vedo, kaj in kako. Saj še nikoli niso imeli. Pa ne jokaj, mama bo že vse popravila in oprala. Saj imata mamó!«

Nič več ni vedel, da sva dala cigančku zato, ker je sam rekel tako.

Ko sva to slišala, sva se obrnila in šla.

»Če bi murčke prinesla v ušesih, bi lahko opravičila,« sem rekel bratu.

Zato sva se vrnila.

»Če se preoblečeta,« je dejal cigan. »Že zdaj sta se umazala, ko sta bila samo pri vozu!«

Vrgel nama je raztrgane cape: stara ciganka, ki je pila žverco iz pip in čikala kakor drvarji, naju je oblekla v cape in zavila najino zakmašno obleko v culo. »Da bo na varnem!«

Potem sva zlezla na voz. Nihče ni šel za nama nanj, ker se je treslo. Vpila sva, ker sva se bala. Tako je odletalo. Na Lazku sva smela z voza na tla. Nihče naju ni spoznal v teh capah. Ko smo prešli Podapnico, je Lazkar videl našo drhal, pa se je ognil po jami, da ni zadel vanjo, ker so cigančki vedno hoteli imeti od njega krajcarjev in tobaka.

Po gladki cesti smo morali vsi otroci na voz. »Da bodo konji tekli!« Pa še šli niso hitro!

V Čavnu se je nekaj zabliskalo kakor bajonet. Nad Pezdirnico so si cigani nekaj kazali in nekaj kričali. Videl sem orožnike.

Pri drugem predoru sva morala z voza. V Čavnu še ni bilo vode, da bi nama tam dali murčke v ušesa. Da morava pod cesto, je rekel cigan, ker bi naju ljudje, ki hodijo po njej, sicer ne pustili k Lokavščku. Tudi če ne bi hotela iti pod cesto, bi šla, kajti stari cigan je naju nesel in spustil v kanal, ki je držal pod njo. Nisva marala bežati niti ne bi mogla, ker je kanal gledal v dolino kakor okno iz hiše. Kdo bi tu bežal? Da morava zdaj molčati vsaj dve uri, da se bodo murčki prav prijeli; to se mora lepo vsaditi v uho, je razlagal cigan.

Videla sva, da so še na luknjo kanala vrgli posušen bor. Orožniki so prišli po cesti od Pezdirnice, cigani so jih ponižno pozdravili in puške orožnikov so se pomaknile naprej. Za prvim ovinkom pa sta orožnika srečala našega očeta, Belin ga je vlekel za vrvco, da ga je oče komaj dohajal. Da ni naju in ni najine obleke! Belin je vlekel očeta na vrvci, da je bil ves spehan, vlekel ga je v Kolenčevco, potem do Podapnice in v Čaven. Orožniki so ukazali ustaviti. Pa je voz zagnalo. Da ne morejo ustaviti, je cigan pritekel pravit. Zdaj sta tekla orožnika za vozom.

Vse sta jim prevrgla. Nič! Vse je bilo pošteno. Zakaj tisto culo z najino obleko je stara ciganka vrgla v votlino, v kateri so kopali pesek. Nič, vse pošteno! Samo Belin je povohal voz in vlekel nazaj. Do kanala. »Gotovo je šla tod lisica!« je dejal oče. »A tod ni naš lov.«

Belin je obvisel na vrvci, ko je planil pod cesto. Tisti-krat sem mu jaz hitel po kanalu naproti, ker sem trdno verjel, da je ušel in se ga bo zdaj ustrašil Moro.

Na luknji sem videl očeta.

»Kakšen si?« je dejal in beseda se mu je tresla. Vse nama je pokvaril! Da, murčka in vse!

»Obleka je na vozu! Da se ni zamazala!« sem strme pravil. »Zdaj pa ne bo murčkov!«

Dobila sva nazaj obleko. Orožniki so gnali vse cigane v Ajdovščino. Belin pa je tisti dan kosil pri najini mizici.

Kregali so naju šele čez dva dni, ko je mama popravljala najini obleki in ded je večkrat pogledal čistilnik!

»Če bi ne bilo Belina, bi vaju ne našli!« je rekel. »Kaj sta mislila, da sta ušla s cigani. Da bi vaju oslepili in vama polomili roke. Cigana ciganasta!«

Morala sva bežati, da naju ne bi dohitel. Kdaj pa je mali deček tekel tako kakor velik človek?

Belin je skakal in bevskal za nama.

Matevžek je imel vrvco.

Pred našo hišo je stopil berač Matevžek in navil lajno, ki je hreščala, kakor bi bila prehlajena. S tem je naznanil, da je na vrsti naša številka, da mu dá hrane. Z lajno ni prosil, temveč samo razveseljeval otroke.

Ko ga je zagledala gospodinja, se je lepo priklonil in rekel:

»Danes bom pri vas. Tako je naročil župan!«

Metalo ga je božje, smo rekli.

Potem smo se zgrnili okoli njega, pa je zavrtel isto pesem, hreščeče in hripavo; moralo je manjkati že nekaj strun. Za hip je čudno utihnilo in potem neuglajeno zropotalo. Belin pa je zavil okoli vogla, tulil in spremljal

pesem, kakor bi bil brez uma. Zijal je v zrak in tulil; kdor je bil blizu psa, je moža, ki je vrtel lajno, videl, vmes pa je slišal, kako tuli pes. In od njega se je širil neprijeten vonj, kakor da sedi v vetru.

»Še pes čuti, kako je lepo!« je dejal Matevžek.

In smo otroci pritrdili, da kaj tako nebeškega še ne!

»Saj tudi je o nebeški ohceti!«

Ko sem jo pozneje slišal v Gorici, so rekli, da je Radeckijev marš.

Vsaj dober teden se je njegova lajna glasila okoli hiš v naselju. K nam je hodil z Rupe. Matevžek je bil najboljši berač, ki sem ga videl. Potem je lajno varno zakril in v veži vse ogledal; če je bilo toplo, je sedel na klop pred hišo, vzel iz žepa medeno škatlo, »ki mu jo je dal sam gospod nunc!« To so pri nas gospod župnik. Pazljivo je odkril škatlo in vzel iz vate tri svetle krone. Te so bile njegova radost, da smo vsi strmeli vanj. Da jih hrani za šagro — to je za žegnanje. Da si bo tam kupil vse. In je našteval. Ne bilo bi dovolj dvajsetkrat toliko denarja. Pokazal je z zdravo levico krone, spet pokril škatlo in vse lepo zavil v robec. Videlo se je, da je robec zamazan in da je bil nekdam siv.

Več kakor vse to, dasi je bilo že to zelo imenitno, je bila vrvca pri stojalu; odmotal jo je, da položi na stojalo lajno. Takšne vrvce nisi našel kar tako. Bila je svilena, ali vsaj nekoč se je svetila.

»To imam, odkar imam lajno. Za uro je bila prej, za uro! Uro mi je ukradel Prgamaška, dobro vem, da Prgamaška!«

Kdo je takrat vedel, da takrat še ni bilo Prgamaške, ker ga je mati pripeljala iz Trsta šele pred tremi leti in je prej Matevžku ukradel uro Svetlič. Kdo mu jo je ukradel, Matevžek ni vedel.

Tisto vrvco! Moral nam jo je obesiti okoli vratu! Drobna vrvca, ki se je svetila.

Matevžek je ličkal grah in stisnil steblo pod pazduho, da mu ni ušlo. Belin je vlekel za njegovim hrbtom za steblo, da se je Matevžek čudil, da »ni več močan«.

Preden je bilo kosilo, je Matevžek molil. Z Gusteljnom sva se smejala, ko je povzdignil glas, kakor bi bil v cerkvi. Matevžek je molil k vsem svetnikom in še posebej k svetemu Pankracu, naj ga varuje angel varuh. Ko je držal klobuk pred seboj in vzdihoval k sveti Poloni in Agati, ki ju premalo počastijo, k svetemu Roku in Štefanu za živino, »ker je podvržena bolezni,« in ni bilo njegove molitve: »Pojmo spat, prebivat na nebeški tron, kdor nam da, nam le za nebeški lon«, ne konca ne kraja, je mama rekla:

»Matevžek, mrzlo bo, pa pojej najprej!«

»Ali je zadosti?« je pogledal.

In ko je pokosil in vrnil skledico, je uprl pogled še na napo.

»Čigava je tista polenta, ki jo grozno rad jem?«

Dobil je še staro polento, ki je bila namenjena Belinu.

Po kosilu je pozabil na molitev. Ded mu je zvil cigareto. Naredil jo je iz debelega tobaka za pipo in zvil v rjav papir, v katerega je bil tobak zavit. Matevžek je vlekel kakor dimnik. Da še ni tako kadil in da bo še prišel.

»Pa še pridi!« smo rekli otroci.

Drugo jutro je odhajal. Zavrtel je lajno za slovo in otroci smo jo smeli nesti v Bajto. Poslušali smo lajno, zanimale so nas krone, toda vse bolj vrvca. Sam ne vem, zakaj vrvca? Spet jo je moral vsakemu obesiti okoli vratu. še Belinu. Tudi Belin je skakal in lizal njegovo roko. Matevžek je bil tako vesel, da je vrvco psu pustil za dalje časa. »Če bi jo komu drugemu, bi se gotovo utrgala!«

Doma so trdili, da Matevžek smrdi, da se ne umiva in da ima golazen. Mi nismo tega vedeli. In tako je prišel k hiši trikrat na leto; vsi smo ga bili vajeni, še Belin. Ker nismo smeli drugam, smo vsakega zapodili, ko je prikreval Matevžek.

»Zdaj je naš!«

Na šagri si za krone ni nič kupil. Nekdo mu je dal dva krajcarja za fige in okoli otrok je beračil za sladkornčke. »Kron je škoda!« je rekel in vtaknil škatlo nazaj v žep.

Tiste čase bi moral Matevžek priti k nam v oktobru. Bil je na Rupi. Spet je že teden dni hreščala njegova lajna in Dolskemu Francetu sem moral dati hruško, da sem ga smel poslušati pri njih. Pa sem ga le. Hruško mi je drugo prinesla mati Barbara. In tudi na Rupi sem ga poslušal. Skril sem se za grobljo in ga poslušal, samo vrvce mi ni obesil okoli vratu, ker je bil Nace hud in me je zapodil s kamnom, ko me je zagledal.

Proti večeru je padal sneg. Na Rupi so rekli Matevžku, naj gre v hlev, kjer je gorko. On je povezal, kar je imel, vendar se mu je povetil nos. Zmerom je spal v kuhinji. Kuhinjo da bodo poribali, ker so čez dva dni vsi sveti. Vse se mu je zamerilo. Če ni bilo »kakor prej«, je

bil občutljiv. Sedel je nekaj hipov v jasliah, potem pa obesil lajno čez ramo, stojalo v roko in odšel v temo.

Slišali smo Belina, kako je lajal in skakal okoli hiše. Ded je trdil, da je lisica. »Zima jo je prignala!« Potem je pes umolknil. »Ujel jo je!«

»O, Belin že zna!«

Belin je v snegu zavohal Matevžka, ki je počasi taval po gazi. Planil mu je naproti.

»Te, te, te!« je dejal Matevžek, ko ga je pes ovohal. »Poznava se, te, te, te!« Da mu pokaže, kako se poznata, mu je vrgel vrvco okoli vratu. »Zdaj pa veš, da sem vaš!« mu je rekel.

Pod našim klancem se mu je zavrtelo. Srd na Rupi, strah pred psom v temi, preden ga je spoznal, pot po snegu in vročina, ki ga je oblila od navora, vse se je zgrnilo nanj, da je omahnil. Obtičal je v snegu, valil se po njem ter ga razkopaval z rokami. Spet ga je vrglo božje. Stojalo je izpustil, da se je prevrglo in potegnilo za seboj psa.

Belin je otresel s svojimi kodri in povlekel, uprl se z vsemi močmi in korak za korakom vlekel po snegu. Stojalo ni bilo težko, toda sneg je bil mehak kakor puh in težak, ker je bil moker.

Do klanca je res privlekel, tam pa se mu je stojalo zadelo. Belin je obstal, nato pa potegnil, da se mu je zadrgnila vrvca okoli vratu kakor zanka. OpoTekel se je v klanec in zacvilil, potegnil še enkrat, vrvca se je še bolj zategnila.

»Ali ni zacvilil?« je vprašal oče ter grabil po klobuku. Za hip smo vsi poslušali.

»Spet je zatulil!« je dejal ded.

Oba sta planila iz veže: črna stvar v klancu, ki se je majala, je spet zacvilila.

»Belin je!« sta rekla hkratu.

»Zadušil bi se!« je dejal ded, ko sta naglo prerezala zanko. Belin je omahnil, kakor bi bil pijan, sedel, potegnill sapo ter zbežal, kakor bi gorelo.

»To je pa Matevžkovo stojalo!« je pogledal oče. »In tam spodaj leži Matevžek!« je pokazal črno stvar v snegu. Prinesla sta ga iz snega že pol trdega.

»Ali sem res pri vas?« je vprašal, ko se je zavedel.

Bil je pri nas dve noči. Zdelo se je, da se je prehladil, ker je kašljal.

»Da bi bilo konec zime!« je rekel.

Zanj ni bilo pomladi. Zmrznil je v Čavnu, ko je šel v Ajdovščino.

V šoli in Alojzijevišču.

Ko so prodajali za veliko noč pomaranče, je umrl ded.

In potem so pretekla tri leta, nazadnje so sklenili, da moram v šole. Ne rečem, da nisem šel rad, samo da bi kdo šel z menoj! Da bi bilo nekaj takega z menoj, kar sem imel doma. Govorimo naravnost: če bi šel z menoj Belin!

Zvečer pred odhodom sem mu dal sladkega mleka in ga pestoval, da se je še mačku Risu zdelo čudno. Potem sva šla pod veliko češnjo kraj hiše. Vsem, bratoma in Belinu, sem pripovedoval, da bom kaj prinesel iz mesta.

Tistega večera ne bom pozabil.

Zvezde in oblaki so imeli svoj posebni sij, ki ga nisem nikoli več videl. Belin se je izmotal iz mojih rok, zabevskal, hitel po Bregu in obstal. Nekaj je vihralo med razori. Belin je lajal nad neznano belo prikaznijo na njivi. Nekaj je blestelo: majhno in ponižno.

Nazadnje smo se le ojunačili, da smo šli bliže: bila je moja knjiga o velikanih, ki žrejo majhne ljudi.

Ko smo pobrali knjigo, so nas klicali.

Zjutraj zgodaj sem moral iti. Bratca sta še spala, Belin se mi je motal okoli nog. Več je pojedel mojega zajtrka kakor jaz ter me zaupno gledal. Da bi kdo videl njegove oči! Mavrica se mu je preletavala; ko je naslonil glavo na moja kolena, sem se obrnil v stran. Videl sem skozi solze, da imajo tudi drugi solzne oči.

»Čas je!« je rekel oče.

»Čas je!« je prikimala mamina mama.

»Belina pa zaprite, da ne bo tekkel za nama!« je dejal oče. Potem so zaprli Belina in jaz sem šel. Bilo je še mračno.

Skrivaj sem se oziral, ali gre pes za menoj. Meni se je zdelo, da bi takrat moral Belin z menoj! O, njivam in okleščencem na Bregu, grobljam in leskam na ozki stezi v rebri in cesti v Čavnu sem na tihem z nerazumljivim ponosom pripovedoval, da grem v šole; toda če sem pomislil na Belina, se mi je nekaj upiralo v grlu.

V Bregu sem videl bel školj. Belin je, sem si mislil. Takoj sem se grenko zavedel, da so ga zaprli. Saj bi pri-tekkel, če bi bil prost. Zdelo se mi je, da so ga prikovali tisti strašni velikani, ki žro majhne ljudi.

V Alojzijevišču mi je bilo zelo dolgčas po njem. Zelo dolgčas, pravim, in sem imel solze, če sem gledal Čaven iz Gorice. Ko me je sestra Anakleta našla, sem dejal, da mi je padla v oko mušica in da je sonce v Gorici močno, bolj močno kakor pri nas.

Ali naj bi ji povedal, da vidim Belina, kako sedi v Bregu in čaka!? Nihče ne bi razumel, kako je bilo malemu dečku hudo.

Ko sem prišel na božične počitnice.

Brata sta komaj čakala, da pridem domov za božične počitnice. Prav malo so ju brigale moje hruške za božično drevce. O vseh svetih sem že odločil in določil, koliko mojega dijaškega drobiža bo moralo za hruške in svečke in jaslice in pastirčke. Jaslice in pastirčke smo v Alojzijevišču strigli v Valentinovi shrambi za petrolej in luči. V Alojzijevišču takrat še ni bilo elektrike in „gospod“ Valentin, ki je bil sicer hišnik in hlapec v zavodu, je snažil vse luči z izvežbanostjo, ki je v svojem poklicu jaz nikdar nisem dosegel. To je bila že popolna veda.

Če si kupil jaslice pri njem, si smel v shrambo.

V shrambi je smrdelo po cunjah, sajah, petroleju in blatnih čevljih, ker je bil gospod Valentin tudi vrtnar. Gorje, če nisi rekel: „gospod“ Valentin! Najmanjša cena je bil post, odvzeta ti je bila malica, kos soržičnega kruha ob štirih, kajti gotovo si bil „poreden in nagajiv“ in sestra Anakleta za take besede ni bila gluha. »Seme!« je rekla

in zamahnila z roko, ko si segal po kosu. »Seme, ti si bil pa poreden!«

In ga nisi prejel. Imel si pač ‚post‘ in si gledal druge, ko so jedli. Zdi se mi celó, da je zadela ista kazen gojenca, če ti je hotel dati grižljaj sredice. ‚Pridnih‘ jezikov je bilo v zavodu tiste čase mnogo in še zanesljivo več, če je bil užaljen ‚gospod‘ Valentin.

Valentin zasluži posebne povesti in ne gre, da bi jo tu pokvarili.

Zdaj gre za moje božične hruške, božične jaslice in svečke.

In drevce! In čemu bi zamolčal? Po Belinu mi je bilo tudi dolgčas. Da, zelo, zelo dolgčas!

Drevce in Belin! Saj sem sedel k papirju in vzel svinčnik radi drevca in Belina!

Božično drevce!

Največja skrb in jedro vseh naših otroških pogovorov in sanj je bilo drevce. O Belinu sem molčal, nosil sem svojo skrivnost s seboj, ker sem čutil, da bi je ne umeli. Moral sem od doma dolgo pot s Ceste do Dola. Za velikega in odraslega dobri dve uri! Ali naj mali deček, četudi je gimnazijec in so ga profesorji vikali, cesto in drn in strn preteče, da bi bil prej doma?

Domov sem pa kljub daljavi prišel!

Belin je pritekkel naproti prvi, spenjal se je in vrtel ter lizal roke.

»Pes pa res ne pozabi!«

In ni dal miru. Nisem mogel naprej, nazadnje sem ga prijel za grebenico ter peljal. Zdaj je šel krotko ob meni,

samo drgnil se mi je ob koleno. Bratca sta dolgo za njim prikobacala čez zamete, a me nista vprašala, ali sem truden, niti ne, ali sem lačen, ko sta postala pri meni.

»Kdaj gremo po drevce?« je bila njuna prva beseda.

Maček Ris se pa ni zmenil zame, ko sem stopil čez prag; ostal je, mežikal in predel pred žeknom, kakor bi imel od vatla.

»Ali gremo po drevce?« sta silila vame bratca. »Po lepo drevce!«

Nagnala ju je mama in niti pri mamini mami nista tisti večer našla prijaznega zatočišča.

»Ali si lačen?« je vprašala mamina mama. »Gotovo si. Pot je bila dolga in nikjer hiše od Lokavca! Zelo moraš biti lačen!«

Nisem imel časa povedati, da sem celó Belinu vrgel skorjo, ker so mi že tlačili šarkelj v usta.

»Ali si truden?« je vprašala mama.

»Seveda, tako daleč! In od Vrha je celó sneg!« je rekla stara mama. »Poglej, kako se je spotil! Do pasu ti je bil sneg. Ves si moker!«

Odmajal sem, ker sem imel usta natlačena, da sem komaj dihal.

»Ali si šel po cesti?«

Spet sem odkimal.

»Vidiš, zakaj pa si šel po slabši poti? Celó veter je bil na Platnah. Ali te je hudo pihalo?«

»Ne!« sem zamomljaj oprezno, vendar sem porinil grižljaj iz ust.

»Ali nisem rekla, da ga je pihalo!« je spet sklenila roke mamina mama. »Pa ne mislimo na večerjo! Zakaj ne misliš na večerjo?« je kregala mamo.

Obe sta vpraševali. Nisem mogel vsega odgovarjati, tako hitro je sledilo vprašanje vprašanju.

»Potem smo jedli in šli spat, lahko bereš v šolskih nalogah. Mi pa smo v posteljah šele začeli!

Da bomo poiskali, kje bo drevce! Ali bo veliko? Veliko. Smrekovo? Kakšno pa! Ali si neumen! O ne, lahko je tudi jelkovo ali macesnovo!

»Dajmo enkrat macesnovo!« je dejal Lojze. On je hodil v šolo šele prvo leto.

»Ko pa so veje prešibke! Ali si kdaj šel skozi mlade macesne? Kar po očeh udarijo veje. Še žival se jih ogiba. Srna nikoli ne gre skozi macesnovje!« je odvrnil Guste, se zasukal v postelji, da je zašumelo. Za božič so nam napehali svežo rženko, postelje so bile visoke in mehke. Kar vdrle so se pod teboj. Mene je trda platnena rjuha ovila mrzlo, kakor bi se kopal. Prijeten hlad je dahnil vame. Dišalo je po pomarančnih olupkih in suhem majaronu. »A macesen ni zelen pozimi. Pa res nič ne veš!«

»Pa ti veš!«

»Srne pa še nisi videl. Ali si že videl srno? Jaz sem jo videl: na cesti je povohala, pa sem zakričal. Kar postrani jo je neslo!«

»Zato pa si bil ves moker!«

»Pa saj smo se hoteli pogovoriti o drevcu, ne o srni. Ali veš?«

Lojze in Guste sta imela besedo.

»Jutri!« sem dejal, ko sem rekel, da bomo iskali smrečico, in bil ves zaspan. Pokril sem se čez glavo in slišal še neke besede, potem sem kmalu zadremal. Koliko časa sta še mislila bratca, ne vem, mislila sta, kajti godrnjal je vsak svoje in drug drugega nista poslušala.

Jutri!

Da je zunaj zelo začelo mestiti, ni nihče več vedel.

Jutri!

To jutro ni bilo navadno jutro, bil je dan pred božičem in sveti večer. Ali še vedo naši otroci, da smo bili ta dan lačni do večera? Kajti zjutraj smo izpili samo skodelico kave in opoldne samo krožnik prežganke. Mamina mama je šla tešč k polnočnici. Ob poli enajstih zvečer je odšla, ker je bila cerkev dobro uro daleč.

Otroci nič ne vedo! Mamina mama je bila pač tešč, mi pa nismo bili zvečer več lačni, ker smo imeli oblice in neolupljen krompir, koruzen močnik in kislo mleko. Če je kdo še tako premogel meso in pečenko in kaj vem, kaj vse: tisti večer je vsakdo jedel krompir v oblicah! Samo nevernik si je navalil kaj drugega in otroci smo šli v velikem loku mimo njegove hiše.

Sončni zimski dan.

Pa smo šli! Po drevce!

Zjutraj smo šli. Maček Ris se ni zmenil za nas. V strešno okno se je zleknil in sončil. Mežikal je v svetlo sončno oblo, leno gibal mala ušesa in se ni zanimal za nas, ki smo vlekli s poda smuči. Guste se je še prekucnil na

lojtrah. Hitro smo otepli sneg z njega. Navezali smo smučke in šli. Naj se smučarji skrijejo, kajti mene je oče navezal na smučke, ko sem imel sedem let in prej. Samo takrat to ni bil šport, ampak ‚razvada‘. Sosedje so rekli, da je razvada. Z nami je hotel Belin. Uprl je vame svoje zveste oči, sedel in čakal. Obliznil se je in lovil naše kretnje. Ko smo mu prikimali, je planil v sneg, kakor da ga je kdo vrgel.

Kar prašil je v snegu tisto jutro.

Kako bi vse povedal! Ali se je že rodil človek, ki bi opisal jutro v gozdu, če je ponoči padel sneg in je potem jasno? Mislím, da se še ni! Jeclja že lahko, jeclja! Kdo pa ne jeclja? Ali že živi človek, ki bi opisal jutro na njivah in travnikih, po katerih stojé okleščki kakor snežaki? Nisem še bral. Ker ne morem brati vsega, ne vem. Gotovo pa še ni človeka, ki bi opisal hišo v bregu in zid pod njo v snegu in zameten klanec in sneg kakor zamrzlo morje. Valovito, kot venec nabrano morje okoli grmov in kamenja! Ali si že gledal čudovite zbrise? Kdo jih je že opisal? Mislím, da nihče!

Toda če so jih, zástave pa niso mogli opisati.

Zástavo sem videl samo pri nas.

Megla beži v pasu po vrhovih: od Medvedjega vrha na Kozjo steno, od Kozje stene na Kapljice, od Kapljic na Obrekovico in čez Angelsko goro, kjer pada in se izgublja. Čez vrh ne pride in se stopi nad Ajdovščino. Ožarjena plast sajaste megle se proži v ognjenem soncu, potem se bela smetana za spoznanje poniža v gozd in se pokadi iz njega, kakor bi gorelo. Dim, dim, samo dim.

Če pa vstaneš pred soncem, vidiš kakor črno kačo, ki se zvija nad vrhovi; sonce vzhaja in zástava se zlati, kakor bi plapolal svetel trak nad temnim žametom. Pridi ob lumnem svitu: vrhovi Trnovskega gozda so višji in beli so, kakor bi jih zapadel sneg. In živi so, gibljejo se in stikajo glave, nekaj ugibajo in so živahni, radovedni in otročji, čeprav so čez dan mrki in resni.

Pa praviš morda, da sem poizkusil opisati veličino vsakdanjega pojava. Nisem! Zakaj zástave nikdo ne bi mogel opisati. Kajti pravijo, da se je na bregu spolznila krsta in je pokrov odletel. Mrlič pa da je tako srečno padel, da ni videl zástave. Da bi bil nesrečno padel, bi jo videl in bi oživel, vstal in šel domov. Nesrečno bi oživel, ker bi videl, da niso naročili takšnega pogreba, kakor si je želel in ni bilo ne duhovnika ne dovolj sveč. Pri nas je daleč do cerkve, zato sprejme duhovnik mrliča šele pri cerkvi, če ni drugega naročila, in sveče dobé samo sorodniki, če ni drugače povedano.

Če bi pa mrlič videl zástavo, bi bili vsi sinovi umrli pred njim. Sam bi bil in bi dal posestvo cerkvi za ubožce. Tako pa ni dal in so bile za posestvo same pravde. Ubožci so pa tudi pri nas brez denarja. Samo ta grenka kaplja je v tej sreči.

Tako veličastna je zástava!

Ob zástavi bi bil kmalu pozabil, da smo se smukali po božično drevce.

Ni nas brigala zástava. Malo sekirico sem vtaknil za pas, pa smo šli. Sneg se je iskril in tisoč svetlih zrn so potlačile naše palice z lesenim koleščkom. Palica je bila

pa takšna, da si jo tudi lahko jahal, ne da bi se šibila. Pasti pa nisi smel! To je bila sramota in zmerom si se ogledal, kdo te je videl. Belin pa je zraven od žalosti lajal in bevskal, če sem padel. Nak, tistikrat si ga pa nisem želel zraven. Pa je bil zmerom. Kakor bi vohal nesrečo!

Danes je moral iti za nami! Za Lojzetom! In po tiru, ker je bil sneg visok in mehak. Samo tir, ki smo ga utlačili s smučkami in mu zdaj pravijo smučine, je bil hóden za Belina. Kadar je hotel Lojzeta preteči, se je zavalil v mehko ‚volno‘ in se s težavo izmotal nazaj na tir.

V erarnem gozdu smo se ustavili pri Rovni. Tam sekati ni bilo škoda in smrečic smo imeli na izbiro. O, nismo šli sekat tja, kjer je čuval gozd oče. On bi nas zasačil, ker je imel uho za sekiro, in sledil je, če treba, v listnik. Pa ne po snegu, po suhih tleh je sledil. Po snegu bi bil pa prišel za nami na peč in bi bil nasekano našel tudi, če bi vse vrgli v ogenj. Šli smo, kjer je varoval Siegl, ki se je bal vremena in snega in ni znal govoriti po naše.

Tisti dan pa je bil sneg kakor pepel, suh, droben pršič. Z vej se je usipal in pot je bila nepregažena. Sneg se je kadil.

V Kolenčevci je teptal sneg Lazkarjev Cene. Ozka gaz, ki jo je steptal, je držala po kolovozu. Ni se prestopal, da bi ostala za njim samo njegova sled, ampak sneg je teptal ter bil včasih do vratu v njem.

Vprašali smo ga, zakaj tepta sneg.

»Moram, da se ne pozna. Če ne, ne more France poranto. Siegl zelo pazi na nas!«

»Ali bi tudi nas?« je vprašal Guste.

»O, vam je lahko! Siegl ne bo nič rekel! Samo na nas pazi!«

»Pa gremo po drevce!« je rekel Lojze.

»Le pojdite. Kajne, po božično drevce?«

»Da!« je prikimal Guste.

»In imamo sekirico!«

»Svetla je!« je razsodil Cene, ko si jo je ogledal.

Šli smo, še žvižgali smo in Belin je veselo mežikal za nami.

Ko smo prikadili po bregu in nam je Belin pricvilil za petami, nismo gledali za drevcem. Šele ko smo začeli spet voziti, smo ogledovali smreko za smreko. Tu je bil vrh neroden, tam bi bil dober, če bi ne manjkala veja. Ona je bila prerodka, ta je imela drug pogrešek; kakšnega, ni nihče vedel povedati.

Pa smo gledali v vrhove. Celó zajca smo spodili, da se je zaganjal v zamete. Belin je hotel za njim, pa se mu je sneg vdiral, da je skakal čezenj kakor miš v moki. Lajal je in njegov lajež je zelo motil slovesni mir in tišino. Hrup je pregnal še ptice. S smreke je zletel krivokljun in nad nami je krožil velik ptič, ki se je svetil v soncu.

Mi pa smo iskali božično drevce in Guste je Belina, ko se je vrnil, zelo kregal. Nazadnje sem se ustavil pred smreko.

»Posečem jo!« sem dejal. »Kolikor bo treba za drevce, odsečemo!«

Vsi so bili moje misli. Še Belin je moral biti, ker se je ustavil.

Nesreča.

Podrli smo drevce in na tleh opazili, da ima vrh pogrešek, ker se je odlomil.

Na klobuke in za vrat smo si pri ogledovanju natresli snega. Nasekal sem vej, da se mi v snegu ni udiralo, ker sem smučke moral odvezati. Sive volnate dokolenke so bile sicer bele od snega, toda nič ni pomagalo: smrečica je imela vrh, ki se je odlomil, ko je padla. Veverica ali kdo ga je oglodal in mi v snegu nismo videli.

Pustili smo jo tam. Ali naj jo vlečemo s seboj, ali naj jo postavimo nazaj? Pustili smo jo, kjer je obležala. Vsak bi bil to storil, četudi bi ne bilo globokega mehkega snega, ki se je vdiral malim dečkom do prsi in sem se komaj izkopal iz njegove sipe in beline. Pustili pa smo še drugo, ki je tudi imela pogrešek, in še tretjo. Belin je samo gledal naše početje in otresal sneg, ki se mu je usipal z grmovja.

Še četrto sem posekal. Ta pa je bila. Še Belin je zadovoljno mahal z repom. Čudili smo se, da je nismo prej videli. Visoka je bila in tretjine je bilo dovolj za naše drevce, ki je moralo segati od stropa do tal! Nekaj pa smo še dodali, da se doma prikladno odžaga. Drevce bo stalo v hiši.

Dihali smo si v palčnike in otepavali z rokami. Ogrelimo se, potem pa sva z Gusteljnom, ki je bil določen, da bo za očetom doma za gospodarja, vlekla drevce vsak na eni strani.

Sonce je že čisto in pekoče grelo naše hrbte in sneg se je pod njegovimi žarki ravnal in ulegal.

Nismo čutili, da smo lačni, in najmlajši je bil celo tako pogumen, da je na vse grlo razlagal, da se nič ne boji. V hrib smo šli počasi, ker so se smuči v senci ‚kovale‘, ali kakor drugi pravite, prijemale. Ni nas motila Bazkova jama, ki je bila bela in se je po njej sledil zajec.

»Zajec se pa boji!«

»Zajec se pa!« je dejal Guste. »Belina se zelo boji!«

Po Kolenčevci je šlo laže. Videli smo že Bajtarsko jamo, ki je bila zelo strma in so se vanjo zvalile kepe, če si jih zagnal na rob brega. Tudi dim se je dvigal nad Bajtarjem in na njivah se je topil sneg na gnojnih kupih.

Bata pri Bajti niso več imeli. Da so ga prodali, ker je postajal hudoben. S Pahom se je zmerom trkal. In v Kolenčevci je bilo praznično. Prav nič se nismo bali ciganov, ker jih ni bilo.

Vse nam je šlo od rok. Še dobrih sedem streljajev pa bi bili doma in drevce z nami. Potem smo mislili na sladkorčke in fige in kruhke in svečke. Bili smo zatopljeni v svoje pogovore...

»Koliko svečk?«

»Petdeset!«

»Da, toliko jih imam!«

»Sladkorčkov?«

»Sto!«

»Sto jih je še zame premalo!«

»Jih ni več!«

»Razdeliti si jih bomo morali!«

»Ali bodo tudi letos zlati in srebrni traki?«

»Mama jih je spravila!«

»Kam?«

»V škatlo!«

»Ali bodo svečke kapale?«

»Lani se je vajina smodila!«

»Nič ne de! Še lepo je dišalo po sobi! Ko smo prižgali, je luč svetilke kar izginila!«

»Ali se dobi tudi temna svetloba?«

Da se ne, sem dejal.

»Kar pade, smeš pobrati!«

»Če ga nalašč ne otreseš!«

Največ sta govorila Guste in Lojze. Toliko da sem včasih segel v besedo. Če sem kaj bolje vedel, sem povedal; ker sem bil že v prvi gimnaziji. Pa še nista vedela za rakete, ki sem jih prinesel. Rakete so bile moja skrivnost. In to skrivnost sem zagrebel v dno srca. Navezal bom rakete kakor okraske in potem se komu slučajno katera prižge, ko bo prižigal svečke.

Pri nas smo morali narediti vse sami. Nam se niso odprla vrata in ni zvonček zacingljal. Pri nas ni Božiček prinesel ozaljšanega drevca. Zdi se mi, da smo imeli otroci več od božiča. Oče je samo popravil, ker bi ne bil oče, če bi mu bilo vse povšeči. Mama pa je samo sklepala roke in strmela, oči so se ji ponosno in svečano bleščale. Zdaj mislim, da so bile v njih solze. Mamina mama pa je imela še to ali ono skrivnost, ki je ,pozabila' nanjo. Morda je mislila na našo vojašnico, ki je iz nje ob cingljanju skrivnostne godbe prišel vojak s puško, morda na čudežen kla-

vir, ki je imel šestnajst strun in pel po nebeško, če si udaril s kladivom.

Pozneje smo otroci zvedeli: vse to je daroval Božiček.

V svojo skrivnost zamišljen niti nisem slišal, da se je Lojze ustavil. Šele čez čas sem slišal, kako Guste vleče drevce nazaj in pravi:

»Ali ne slišiš? Siegl kliče!«

Siegl in oče si nista bila prijatelja. Bela, ki je bila zastrupljena, je bila vmes.

Počakali smo ga.

O, nič več nas ni zeblo v prste. Že davno prej smo slekli palčnike in tudi čelo nam je bilo potno. Sonce se je bleščalo in brinjevi grmi v pusti gmajni so se prožili izpod svetlega snežnega ščita. Ob robih je bila tanka, ledena skorjica, ki se je tajala v soncu. Tu je zašumelo listje, ko je padla kepica nanj, tam je udarila kaka brinjeva vejica, oproščena mrzlega pritiska.

Belin je sédel pred menoj na gaz in molel jezik, tako mu je bilo vroče.

Siegl je gazil za nami v krpljih. Dvigal je noge in se hudo potil. Čakali smo ga, da je prišel vštric.

»Svinjarija!« je dejal in lovil sapo.

Onemeli smo.

»Sekiro!« je zarohnel. »Poznam vse!«

Izročil sem mu sekiro. Če bi bil dejal hlače, bi mu dal hlače in šel domov brez njih. Tako mu je bliskalo pod čelom; obrvi so bile namrščene v temno borovje.

»To!« je pokazal na drevce. »Na tla!« Ni znal slovensko. »Ob poti! Vsak lahko vidi! Cene videl in rekel!«

Molčali smo in čakali.

»Zdaj domov!«

Tistikrat se mu je zakadil Belin pod noge.

»Mrha!« je dejal in udaril s palico. Belin je zacvilil in ubežal. Palica ga ni prav zadela. Pred menoj pa se je v jezi obrnil in ljuto zalajal.

»Še pes!« je dejal, pa ga nismo poslušali. Obrnili smo se kakor poparjeni.

»Paglavci!« je zakričal za nami.

Njegov krik se v snežni pokrajini ni prav nič zmenil za zástavo na vrheh.

Mi pa še manj.

šli smo. Brez drevca!

Samo Belin je molil jezik iz gobca, drobil pred nami in mahal z repom.

Ali bomo imeli božično drevce?

Siegl nam je vzel drevce in sekirico.

Na naših Ogenjcah smo šele prišli do sape. Ozrli smo se in otrli pot s čela. Lojze, ki je bil še zelo majhen, je začel jokati.

»Zdaj ne bo drevca!«

Še staremu maklenu bi se bil smilil, čeprav je bil gol, in zametom bi se smilil in sapi, ki je vrtinčila v senci sneg, pa bi se nama ne?

In drli smo se tudi! Belin pa je gledal čudno trojico in skovilil. Pritiskal je nos na nas, plašno ovijal z repom in dvigal sneg. Naj kdo reče, da se nam ni smilil!

Ko sva najmlajšega potolažila in smo se vsi obrisali, smo okoli našega Griča zavili proti domu. Vse bi bilo še dobro, če ne bi za lakoto in drevce in Siegla vedel Lojze. On je mami vse povedal in tudi, da sem ob sekirico. Preoblekla nas je, ker se je sneg na obleki topil in smo bili mokri. Belin je tudi vedel, toda on je znal molčati.

»Drevce bo pa le moral prinesiti oče! Samo da mu dopovem. Vse drugo pa pripravite, da bo hitro!«

Bili smo preoblečeni in suhi, ko je pridrsel na smučkah okoli vogla oče.

Prinesel je lisjaka.

»Na strup!« je dejal. »Strihnin je požrl!«

Ob lisjaku je bil Belin kakor obseden. Spenjal se je na zadnje noge, vohal, renčal, pa spet povohal puško, lisjaka in palico. Nekaj ni bilo po njegovem. Strupa ni maral. Odkar je bila zastrupljena njegova mati Bela, ga ni maral.

»Skoraj še gorkega sem našel. Taval je in padel! To moraš videti!« mi je dejal.

Ozrl se je vame in se začudil:

»Zakaj si danes tako žalosten? Danes, na sveti večer?«

»Bom povedala!« je dejala mama in vlekla Lojzeta proč.

Po prežganki si je oče zavihal rokave in vzel nož. Mrtvega lisjaka je razpel na lestvo. Košati rep, tace in belo zobovje nas je navdajalo z nepopisnim spoštovanjem pred njim in pred očetom. Takšno zverino da oče lahko ubije in odere! Od daleč je gledal Belin in se oblizoval z rdečim jezikom, tacal po snegu, sédel pa se spet dvignil, da bi bolje videl.

Mama je prišla k vodnjaku po vodo. V mrazu je kalalo cvililo. Sneg so toliko odmetali, da je bila v njem široka gaz.

»Vsak nekaj!« je na srečo takrat začel oče. »Vi drevce, jaz lisjaka. Saj res, pokažite drevce!«

Lojze je cepetal v snegu, ker ga je zeblo v noge in je že odpiral usta, da zine. Mama ga je prehitela.

»Srečali so Siegla in morali domov! Boš že ti moral ponj. V snegu vas zebe, pojdite k ognju.«

Vlekla nas je v kuhinjo in dejala z dvignjenim prstom:

»Nocoj nič več! Da nihče ne zine! Jutri, če bo beseda nanesla!«

Morali smo se greti.

Oče je odrl lisjaka in razpel kožo na poseben ploč, si umil roke in prižgal pipo.

Ali nas je Siegl kaj ozmerjal? Saj ne zna po naše! Bolje je, da smo se vrnili prazni. On je takšen, da bi radi namere same že vpil.

Oče je pokadil in otresel pipo.

»Vem zanj, brez škode bo in ne bo nihče hud!«

Pri iskanju sekire mu je mama ponudila fratosk.

»Bolje je, ker vtakneš v notranji žep in nihče ne vidi.«

»Saj res!« je dejal, pobasal v žep in šel. Belin je hotel z njim. Zapodil ga je nazaj. Da je preveč snega.

Tisti popoldan smo bili zelo pridni. Vse smo pripravili: v rdeči škatli so bili srebrni in zlati orehi. Tri leta smo jih že obešali in jih je bilo zmerom manj. Pa se niso razbili sami. V modri škatli so bile steklene krogle, ki so se svetile kakor sonce in še bolj. Tudi teh je bilo zmerom manj,

ker so padale in se razbijale same. Potem je bila škatla samih srebrnih in zlatih storžev. Bilo jih je vsako leto več, ker so se nekateri prelomili. Sladkorčke je dala mama, lepo zavite pa mamina mama. V rdeč, nacefran in narezljan papir so bili zaviti; vedeli smo, da so dobri. No, pa smo nataknili na srebrno žico še svečke. Ti svečniki so mnogo boljši kakor pa tisti posebni ščipalci; bolj držijo, da se svečke ne obešajo postrani. Svoje skrivnosti, raket, pa nisem odvil.

Vsak hip me je motila sekirica.

Nisem bil pri stvari. Saj sem vse vedel. Siegl jo je nesel oskrbniku Hanušu in on jo je vrgel v staro kovačnico. Bajti nad cestno zapornico smo rekli kovačnica.

V njej so rjavele zasežene sekire in sekirice in zagvozde. Nihče jih ni pilil ne rabil ne čistil, vrvi so pa preperele. Naša sekirica, naše veselje in naše veliko čudo! Če je kdo prišel, smo mu vedno nazadnje pokazali še sekirico, da je strmel.

Zdaj jo je Siegl vzal! Siegl, ki še po naše ne zna!

Ali nisem spustil rok v škatlo in se zazrl predse?

Ni me razveselil niti Belin, ki je prosil. Lepo in na zadnjih nogah je prosil. Prav nič se nisem zmenil! Belin je moral to čutiti, ker je cvilil in se zvil v klobčič na stari nogavici.

Pa se gotovo smejete malemu dečku, ki je takrat že bil v gimnaziji in strigel v shrambi gospoda Valentina pastirce pa stregel pri maši, da se je latinščina kar tresla.

Na sekirico, ki jo je Siegl vzal in so jo vrgli v staro kovačnico, sem pa bolj mislil kakor na svojo neodvito

skrivnost! Pred očmi mi je zaplavala stara kovačnica! In sem mislil nanjo.

Pri veselici tamkaj so nekoč hipoma od gornje strani prileteli polni in prazni vrčki in od spodnje strani se je usulo nazaj kamenje. Prišli so orožniki; otroci smo morali domov. Še tistega, ki se je skrila v zelenje visoke smreke na razpotju k oskrbnikovi hiši, so zapazili in je moral domov. Nič ne de, če sem bil to jaz sam! Tepli me pa niso, nak, samo za lase so me vlekli. In ker sem moral tiščati ušesa in sem tulil, nisem ne videl in si ne zapomnil, ali so imeli takrat orožniki še klobuk s petelinjim perjem, ki je lepo migljalo in se svetilo v soncu, ali čake ali čelade s svetlo konico, ki se je osorno bliskala.

Tega res več ne vem, toda za šupo, ki smo ji rekli stara kovačnica in je bila tam tudi še pozneje, pa dobro vem. Tam je torej v mrazu ležala moja zavržena sekirica na sam sveti večer! Vse gre tisti večer domov, če le more, moja sekirica pa — saj ni, da bi izgovoril!

In Siegl jo je vzel!

Zdaj razumete, zakaj sem bil zamišljen in so mi sladkorčki in svečke padali iz rok.

»Ali te zebe v roke?« je vprašala mama, ko sem ubil že tretjo stekleno kroglo. »Pa se pogrej, če ne moreš držati! Najbolje bo, če si malo odpočiješ. Kar daj!«

In sem moral prenehati. Drugi so vezali niti in polagali svetle reči v škatlo, jaz pa sem moral k peči. Da si pogrejem prste! Prste? Ko so bili pa vroči in je bila glava vroča in sem ves trepetal. Belin pa me je zvesto gledal, da sem bil še bolj zmeden.

O sekirica!

Da ‚zlate‘ in ‚srebrne‘ verižice lahko razmotam, sem dejal.

»Se boš prej ogrel!«

Naj jih kar, je rekla.

In sem začel razpenjati svetle trakove in blestečo vato in angelske laske! Samo razpenjal sem in potem zvijal nazaj. Če je bilo kje hudo osmojeno, sem odtrgal in zvezal svetle konce.

»Bo le spet treba dokupiti!« je vzdihnila mama. »Zmerom jih je manj!«

Kolikor vem, je lani tudi tako vzdihovala. Pa sem pozabil. V žep sem si vtaknil osmojeni trak, da drugo leto zanesljivo dokupim. V žepu sem imel že kamenčke in star žebelj in kos scefrane vrvce in drugo, ker ima majhen deček s seboj.

V tuje žepe pa nisem gledal, to je bilo pri nas zelo, zelo in hudo prepovedano. Kleti in v tuje žepe gledati je bilo najhuje. Trakovi in verige in angelski laski so bili svetli in so v luči žareli bolj kakor pri našem kovaču Sedeju žebliji, ki so bili na tleh sicer vroči, pa ne razbeljeni. Opekli smo si seveda roke in žepi so nam pregoreli, ko smo jih vtaknili vanje, da nas ni videl stric Sedej, ki je bil kovač in zdravnik in orač in krčmar, vse hkrati. Nekoč me je vprašal, kaj delam, in sem mu rekel, da kidam gnoj, ko sem cepil drva!

»Ti ‚paka!‘« je pogrkal, ker ‚spaka‘ ni mogel izgovoriti. Ni ostal dolžan, temveč mi je obesil ‚rep‘ in trdil,

da misli na ovco in kravo, a rep ima tudi še pes in mačka in še kdo drugi.

Žeblje, ki so nam takrat, ko nas je dobil, še ostali v žepih, smo morali takoj in v teku vrniti. Takrat so nam tudi s šibo in na dlani povedali, da tuje blago ima ‚tek‘ samo, če ga vračaš.

Zdaj veste, zakaj nismo smeli gledati v tuje žepe in kleti tudi ne! Siegl pa je vzel sekirico in klel. Če ga nihče ni razumel, je gotovo klel nemški. V prvi gimnaziji sem se učil nemščine, vendar ga nisem razumel.

Vsem bo zdaj razumljivo, da je Siegl storil velik greh, ker je vzel sekirico. Da jo je pa na sveti večer, mu še papež ne odpusti. Prav mu bodi! Sekirica leži v stari kovačnici in rjavi že na sam sveti večer! Nocoj, ko je bil še Belin vesel in živahen!

Kaj je rekel Lojze.

Ali sem že povedal? Zlate trakove sem zmešal in angelski laski, če so bili še tako gladki in svetli, so napravili voz in čop. Zdaj pa imate! Sam ne vem, kaj bi bilo, če bi ne bil tistikrat prisopihal okoli vogla oče.

Drevce je imel v roki in palico za smučanje. Žarel je v lice od napora in veselja.

»Lepo drevce!« je pomolil smrečico.

»Lepo!« je dejala mama.

»Kje si pa našel tako lepega?« je vprašala mamina mama in si obrisala ob predpasnik roke, ko je segla po smrečici.

»V Zavinkih!« je dejal. »Takšna gneča je že, da se mora prečistiti! Na, Belin, ujemi!«

In mu je dal suho skorjo.

Zdaj mislim, da je smrečico ogledoval vsaj pol leta. Zdaj! Takrat sem namreč mislil na sekirico in na drevce, ki nam ga je vzel Siegl.

Potem je oče hotel izvleči fratosk izza suknjiča. Če bi bilo ob drugi priliki, bi ga bil vrgel, da bi se skrhal. Žep mu je strgal in se še zapletel v luknjo. Zdaj pa ga je izvlekel počasi in oprezno. Fratosk ni bil samo za repnik, niso sekljali z njim samo otave. Tudi žep je lahko raztrgal.

Oh, če bi imel mojo sekirico; nič bi mu ne bila strgala.

»Luknjo je napravil!«

»To se lahko zašije!« je dejala mama.

»Če ni drugače, kar nov žep všijemo!« je dejala mamina mama. »Kar sleci, saj takšen nocoj nisi mislil ostati!«

»Seveda ne!« je odgovoril. »Samo da prej nasadim drevce, da bo stalo. V treh urah mora biti drevce napravljeno! Krave moram tudi opraviti!«

Odsekal in priostril je drevce, napravil še križ, da je na njem stalo, in ga postavil sredi hiše.

»Tako!« je rekel in se delal brezbržnega. Pa ni bil. Bil je vesel. Poznalo se mu je, ker sta se mu očki smejali. Belin je prvi pritisnil svoj nos na križ in gledal drevce. Kar čudno se mu je moralo zdeti: smrečica sredi sobe!

»Dobro!« smo dejali otroci.

»Čisto do stropa!« je dejala mama.

»Pa košato je! Saj ne boš mogel okoli njega. Oprezno bo treba! Oprezno!« je ostro poudarila mamina mama.

»Ne bomo prekucnili!« smo obljubili otroci.

»Ne gre za to! Da ne boste česa utrgali in da ne bo padlo na tla!«

»Pazili bomo!« smo spet zatrdili.

»Pa jaslice?« je vprašala mama.

»Kakor lani! O, te so pa hitro! Še jezero bo v hribu, če je še zrcalo!« sem dejal.

»Saj je lahko navadna šipa!« je poučil Lojze.

»Lahko, samo vidi se ne v njej!« sem dejal. »Ali se kaj vidi v šipi?«

»Vidi se pa ne!« je mrmral, »sicer pa v zrcalu tudi ne mnogo!«

»Kako si neumen!« je menil Guste in Lojzeta grdo pogledal. »On bo pa že bolje vedel, saj je v šolah!«

Lojze je bil užaljen.

»Pa delajte jaslice sami, če nič ne vem. Nekaj pa le vem in bom imel letos v šoli same ene!« Začelo se je namreč tistikrat narobe: ena je bilo odlično.

»Le imej!« je dejal Guste. »Bomo pa sami, saj si ti samo za napotje!«

Lojze je tistikrat zacepetal z nogami in zatulil, kakor bi ga vrglo na štedilnik.

»Vse hočete sami. Ali nisem jaz naš? Da, naš! Pa povejte, ali nisem naš!«

Rešila je zapletek mama, ki jo je Lojze moral prijeti za roko. V kuhinji mu je dala malinovca in skorjico kruha. Moral se je postiti!

Medtem smo krasili drevce. Tudi Lojze se je za hip nasitil in potolažil. Pomagal nam je. Oče pa se ni dotaknil.

Prižgal je pipo in sedel k peči. Kar tresle so se nam roke pred njegovim pogledom. Na srečo so krave začele mukati.

»Lačne so; čas je že!« je pogledal na uro.

Sonce je že zašlo. Otroci tisti dan nismo videli ne zlate večerne zarje ne snega, niti nismo čutili vetra, ki je začel vleči iz zástave. Nismo videli ne drvarjev, ko so šli preko ravni, ne sosedovih ovc, ki so iz hleva ušle v sneg. Vrh Luknje so zažgali surovo hojevje in dim je segel preko ravni v hrib do naše hiše. Tisti večer nismo čutili vonja. Še vonja po kravah nismo čutili. Pa jim je oče nosil že vodo in imel bilke na klobuku. Na rami se mu je poznala celó slina, ker ga je najbrž Jelena oblizala.

Škafi za prašiče so zaudarjali po kislem, toda tisti večer jih nismo čutili. Imeli smo drevce in jaslice in mudilo se je, ker je sonce že zašlo.

Oh, jaz pa sem moral misliti na sekirico.

Ne bom opisoval, kolikokrat je Lojze napačno privezal nitko na drevce in je Guste popravljal, ne kdaj je Guste napačno pritrdil svečko in sem jaz segel vmes, tudi ne njegovih hudih besed, ki jih je bil deležen mlajši. O, pa Lojze ni molčal in smo imeli besedo vsi. Mračilo se je, ko smo zapazili, da ne vidimo. Hoteli smo prižgati luč, pa smo morali najprej kaditi in kropiti. V hlevu nismo mi nosili, ampak oče, da bi se listje ne vžgalo.

Gledali smo, kako skače oljčno listje na žerjavici in smo ugibali, kam se obrne. Vse je imelo svoj pomen! Takrat smo natančno vedeli, kaj pomeni, če kravica zamuka in če se žerjavica strese s posode, če kdo pri kropljenju pade, če kdo pozabi svoj klobuk, če zašumi slama. Vse smo

vedeli, četudi nismo postiljali s praprotjo, da bi nam seme neopazno padlo v škornje.

Hodili smo in molčali. Da je angel Gospodov oznanil in da je Marija rekla, da je dekla in naj se zgodi po njegovi besedi. Kako je Beseda pri nas prebivala, še nismo razumeli. Ko smo umeli, ni bilo več takšnega svetega večera.

Zamudili so se v kuhinji, jaz pa sem se neopaženo splazil v hišo in naglo pritisnil na veje osem raket, ki jim pravijo čudežne svečke. Med zelenjem in obeski se ne morejo zapaziti. Še Belina, ki se je motovilil med nogami in hotel pomagati, sem pustil na pragu. Sam sem bil in sem naglo delal. Kar potil sem se od naglice in strahu, da bi kdo utegnil odpreti vrata. Belin pa je cvilil in javskal pred vrati, da me je bolelo v ušesih. Mene v ušesih, njega pa drugje, ker sem mu v naglici priprl rep. Oče ga je rešil in stopil v izbo.

»Zdaj pa je peč gorka!« sem mu dejal in mu stopil nasproti, da ni videl raket.

»Res!« je potipal z roko. »Belina ste pa priprli. Prižgite svečke, da bomo potem prižgali še pri jaslicah!«

»Bomo,« sem mu dejal in nisem o Belinu niti zinil. In o sekirici? Za glavo ne! Ne, nocoj ne!

Potem pa je prišlo!

Drevce smo smeli prižgati. Ali se ni zalesketalo in so vsem zaigrale lučke v očeh! Pod drevcem ni bilo darov, samo na beli, do krvi, bi rekel, poribani mizi je bila košara orehov in lešnikov. Nismo jih pogledali! Ne bilo bi lepo. Pa saj dokler so gorele svečke, jih niti videli nismo.

Starejši so sedeli pri peči in oče je še zdaj zahteval, naj osmukani storž vržemo z drevca v smeti. In smo ga, četudi jih je bila še cela kopica bolj osmukanih.

Mama je pestovala, mali Stanko je tleskal z ročicami in se poganjal na njenih rokah.

Potem je prišla moja skrivnost.

Slovesna ura! Belin nam je takrat pogledoval v oči in njegov košati rep se je narahlo gibal. Sedel je pri peči na očetovih nogah. Maček Ris pa je tisti večer sedel sam, zamišljen in žalosten v kuhinji pred žeknom in predel. Lačen je bil in ni bilo očeta, da bi mu dal grižljaj, za kar bi ga udaril s taco po rami.

Prižgal sem prvo raketo.

Začele so pršeti zvezde in padati utrinki. Dolgo ni bilo besede. Vsi so ostrmeli in še Stanko je zijal.

Prižgal sem drugo.

Zdaj so se že privadili.

»Pa nisi povedal!« je dejal oče.

»Nisem!« sem odgovoril.

Guste je hotel drugo in Lojze je stopil od mize. Naj mu dam. Da bo prižgal. Sam? Da, sam!

Pokazal sem mu, kje je.

Prižgal je, da je jemalo vid.

»O!« je tlesknil z rokami: »Siegl je mislil, da bomo brez drevca, ker je vzel sekirico! Pa nismo! In še kako sveti!«

Takšna tihota je zavládala, da smo slišali prasketanje svečk in šumenje raket.

Belin je dvignil ušesa.

Očetov korak.

Gospod Siegl je vzel drevce in sekirico in zdaj je Lojze to očetu bleknil! Pa zvečer pri prižganih lučkah in čudežnih svečkah na drevcu, ki ga je moral prinesti oče iz svojega okraja! On ga je lahko, ker je bil gozdar, mi pa: Guste in Lojze in jaz, nismo smeli v Sieglovo, četudi smo bili gozdarjevi. Zdaj pa oče vse ve! Oče je postal ledeno strog. Lojze je moral med njegova kolena in Guste zraven. Mama je imela solze v očeh in Stanko je tako zavekal, da ga je nesla v kuhinjo. Mamina mama je hotela nekaj ziniti, pa je samo zahrkala, ker jo je oče tako grdo pogledal, da je beseda umrla neizgovorjena.

Meni ni privoščil besede in ne pogleda.

Potem je moral Lojze govoriti in Guste paziti na besede, da je pojasnjeval. Ko je Belin nekaj cvilil, ga je oče brcnil, da je odletel pod klop. Tako je bevskal in šepal po treh nogah, da mu je moral Guste odpreti vrata. Lučke na drevcu so gorele, ne da bi se kdo zanje zmenil. Nihče ni pobral sladkorčka, ki mu je pregorela nit in je padel na tla, in nihče zlatega oreha.

Preden je ugasnila zadnja svečka s klavrnim plamenom in je nastala tema, je moral Lojze vse opisati, še zajca in brinje in vse, kar je videl na poti.

»Zdaj vem!« je dejal oče, dvakrat dvignil klobuk in vstal. Mi smo vedeli, da je zelo hud. Dvakrat, da, dvakrat je dvignil klobuk.

»Zakaj nisi zinil?« je mene vprašal mrzlo.

»Da ne bi bili nocoj hudi!« sem zajeceljal.

»Prav, ne pojdeš k polnočnici, nocoj ostaneš doma!«

Potem smo smeli v kuhinjo.

Če je bila kdaj smrtna obsodba hujša, ne vem, vem samo, da bi bil rajši mrtev kakor to, da sem moral ostati doma! Čisto nekaj drugega! Kaj, sam ne vem! In to na sveti večer!

Zunaj so migljale zvezde in kakor plamteče oči so žarela okna. Sneg se je blestel in ni še bilo meseca izza gora. Vsega tega nisem videl ne čutil. Zaman mi je Belin lizal lice, ko sem slonel pri štedilniku. Ne bi bil slišal mačka Risa, ki se mi je zakotalil pred nogami ter obupno zamijavkal, če bi me ne bil opraskal po gležnju.

Nihče se ni zasmel, ko jo je Belin ubral za njim.

Tiho smo bili in pridrževali sapo.

Prežganka mi ni šla. Položil sem žlico in strmel v petrolejko, ki je stala nad štedilnikom. Iz kotla se je dvigala para in senčila njen sij. Belin se je vrnil; pa oče, ki je prišel tudi za nami, ni razumel, ko je pes položil svoj mrzli nos na njegovo koleno. Pahnil ga je od sebe in pes ni vedel boljšega, kakor da se je splazil na polena pod štedilnikom. Zvil se je na toplem; samo budna ušesa, ki so migala ob vsakem najmanjšem šumu, so pričala, da ne spi.

Stanko je zelo vokal in se prijemal od stola do stola, toda oče ga ni dvignil na kolena in ni namrščil brkov, da bi se otrok smejal.

Oče je bil zelo užaljen in hud.

Bil pa je sveti večer.

V izbi na mizi so ostali orehi in lešniki. Ko jih je hotel Lojze, so ga kresnili preko lic; ker je jokal, bi ga kmalu nesli k svinjam. Vsaj obljubili so mu in zato je hlupal v kotu v pepelu.

Nihče se ga ni usmilil.

Potem smo šli spat.

Niti besede nismo spregovorili. Molili smo in vsem nam je šlo na jok. Tudi mami, ki je prinesla luč. Oče je začel trdo hoditi po kuhinji. Slišali smo njegove korake. Belin je lajal pred hišo in na ravni so fantje peli o visoki zvezdi, ki je nad goro šla.

»Siegl!« smo slišali iz kuhinje. »Vse pove oskrbniku. No, nas bo zatožil pismeno! Kakor trn smo mu! Da bi bili otroci takoj povedali, bi bil oskrbniku prej rekel, tako pa bo razmišljal in se mu bo zajedlo v dušo. Tako bi v hipu pozabil, zdaj pa ne bo. In Siegl mu je izročil sekirico in pismeno ovadbo. Ker se velikih boji, lovi otroke in jim jemlje sekire!«

Pa je spet trdo stopal po kuhinji.

»Prehudo jemlješ. Če je škoda, plačamo, pa je!« je dejala mama.

»Govoriš brez premisleka!« je odvrnil.

»Kaj pa hoče?«

»Ne razumeš!« je jezno dejal. »Rekel bo, da se na nas ni zanesti.«

Mama je umolknila.

»Gotovo je Siegl svoje namerjal, toda oskrbnik Hanuš ima sam otroke in bo bolje presodil. On je oskrbnik in ne Siegl!« je dejala mamina mama.

»To je res. Hanuš je inženir in ima otroke!« smo slišali čez čas očeta in korak mu je manj pel. »Otroke ima! Njemu se bo lahko dopovedalo!«

Otroci smo slišali besede in smo razumeli, da bi lahko povedali Sieglu sinu, če bi Siegl ne bil samec. Slišali smo pa, da je bil očetov korak bolj umirjen in lahek in kako se mu je Belin spet dobrikal.

Ali je Belin smel z menoj?

Dvakrat na teden je mama Hanuševi gospe pošiljala maslo. Mama ga je dala ceneje kakor druge in Hanuševa gospa je vedela, da dobi sveže in rumeno maslo. Guste ga je nosil. Danes je mama določila mene, ker sem večji in bi Guste v snegu obtičal. Jaz sem ji moral izrečno obljubiti, kod bom hodil in da bom stopal samo po gazi.

»Toliko so že utrte stopinje, da je pot vidna in se ne vdira, na célo pa se!«

Dva dni po božiču je bila pot res že narejena. S Predmeje so ljudje nosili črnega istrana za praznike. Gozdar Jelinčič, ki je imel hospic, je dejal, da ga daje za lastno ceno. Točil je, če je bil doma, in gladil dolge brke, ki so mu visele čez ustnice. »Pa je vino in ne kislica!« Zato je bila pot utrta. Sneg se je že otresel z grmovja in drevja, ki se je temno treslo od mraza na bregu. Sonce je sijalo in topilo sneženo skorjo. Zjutraj je še držalo, ker je bilo mrzlo; ko se je sonce ugrelo, se je udiralo. Klanec pred hišo je bil zvrhan snega, zato je pot čez njive in senožeti držala stopinje, kjer je bil sneg bolj plitev. Zametov pa

se je gaz ogibala. Kdo bo gazil do vratu in še čez! Visok macesen pred hišo, bezeg pod boštanjem in visoke češnje so se čez dan razdihale v soncu. Stare bukve za hišo so pa škrtale v mrazu in led jim je še vedno ždel v lubju. Zástava vrh Kozje stene se je stajala in zginila. Zdaj si videl zelene vrhove, kjer so rasle smreke, in rjave rebri bukovih gozdov.

Belin je že moral gaziti nekje po snegu, ker mu je na repu in po trebuhu bingljal sneg v mokrih abrankih. Hotel je z menoj in se spenjal na zadnje noge, cvilil in se dobrikal. Dokler nisem nataknil palčnikov, mi je lizal roke, če sem jih spustil ob sebi. Smrdel je po vetru in po mokroti, v kuhinji se je tajala z njega mokra sled.

Guste in Lojze sta šla k Sedeju, odpravljaj sem se sam.

»Danes Belin ne more s teboj!« je rekla mama, ki je imela skrbi zaradi velikega škafa, kjer je plaval mogočna štruca rumenega masla. »Pri oskrbniku v kuhinjo pojdeš, Belin pa tja ne more, ker bi vse umazal. Služkinja Pepca bi bila gotovo huda. Ti si lahko obrišeš čevlje in voščiš dober dan, Belin pa ne more. Če bi bilo kopno in suho, ne rečem! In Hektor bi ga!«

»Belin, ostani doma!« sem mu dejal. Belin je zadovoljno pomahal z repom in tekel čez prag. Zunaj je veselo zalajal in sinica, ki je pobirala iz pomijneka ostanke svinjske piče, je prestrašeno zletela in začivkala. Pred hišo je bila sled slame in sena, na tnalu so cepili drva in sneg smo že bili zmetali čez boštanj.

Oče je bil videti miren, toda z nami ni govoril, ko je šel v gozd. Zdaj je imel že dedov okraj Golake in deset

metrov drv. Sekirica! Ali veste, da je ogenj bolj temno gorel, odkar smo trske klali z žatlako? Sploh je bilo vse bolj žalostno in celó sonce je drugače mežikalo. Siegl je vzel sekirico! A jaz jo bom rešil! Bog ve, kaj bo Pepca iskala v stari kovačnici in jaz pojdem za njo! Nič ne dé, če je kovačnica daleč. Pepca mora po cesti do velike smreke na razpotju, potem do Jelinčiča in na kegljišče in potem do kovačnice. Če je pa na kegljišču sneg, pa do zapornice in potem do vrat. Samo da odpre! Sekirico bom že sam vzel. Vem, kje leži. Na kupu zarjavelega železa in sprhnelih vrvi. Tam sem jo videl v duhu in spoznal bi jo, če bi mi oči zavezali. V dveh dneh še ni hudo zarjavela. Potem jo stisnem pod havelok in hajdi domov! Kar obrnil se bom pa domov! Vse sem premislil. Mama je medtem vzela iz vode štruco, jo lepo zavila v moker robec in potem v papir, tega pa dala v škatlo. Zakaj nisem navezal smučk? Saj sem hotel, pa mama ni pustila. Da padem in kakšna bo potem štruca! Na smučkah se pa lahko pade, ker je sneg na zbrisu — kjer ga je odpihala burja — in v senci trd, na soncu pa je skorjo vzelo. Vedel sem pa, da bo konec globokega križa na štruci, če padem, ker bi se štruca v nahrbtniku zmečkala. Na smučkah pa ne bi mogel drugače, kakor da bi jo potlačil v nahrbtnik. Hanuševa gospa in zmečkana štruca in Hribarska Pepca! Pepca bi gotovo povedala in vsi bi zvedeli. Zato sem se moral odpravljati peš. S smučkami bi bil sicer hitro tam. Zakadilo bi se za menoj in v petih minutah bi že stal pred hišo. Že hiša sama je vzbujała spoštovanje in začudenje. V to hišo naj bi šel

z zmečkano štruco? Nak, rajši sem šel peš in četudi sem potreboval za pot pol ure.

Moral sem obleči havelok, debele volnene nogavice in kučmo. Sive dokolenke so bile nove in podvezane s črnim trakom. Še kučmo sem dal na glavo. Ko sem bil napravljen in smo vsi mislili le na štruco, sem prevzel od mame škatlo in mi je mamina mama dala še polno naukov na pot. Naj se varujem leda na poti ali pa v sneg zakopanega trama, kjer drsi. Po ozki gazi naj stopam previdno in počasi, da ne omahnem. Sploh naj hodim počasi in oprezno v snegu. V kuhinji lahko kdo pade, pa bi ne padel na ledu! Posebno, če greš po strmem bregu. Obljubil sem in pritisnil škatlo k sebi.

»Če pa ne znaš! Štruco lahko zmečkaš, če neseš tako nerodno. Tako!«

Po kuhinji sem moral iti gor in dol in se nisem nič zadel v škatlo.

»Dobro, če boš trdo držal!«

Spet sem moral obljubiti, potem sem smel iti. Držati sem moral škatlo in iti.

»Zmeraj tako!« sta vpili obe za menoj, Belin pa ni vpil, temveč čakal onstran kapnice, štirne smo rekli, sedel in mahal po snegu z repom, da je izgrebel že globok kolobar. Zagnal se mi je nasproti.

»Marš, Belin, marš!«

Če bi ga ne pogledal ostro in vpil, bi se bil vzpel name. Saj sem ga poznal. Toda moje vpitje je opozorilo na pragu obe mami. Kakor jastreb je planila mamina mama, zagrabila psa za kožo na tilniku in ga dvignila.

»Na, zdaj te imam!«

Belin se je otepal in cvilil, toda z njim so bili trdi in neusmiljeni. Kar v hlev ga je nesla in dvakrat butnila z vrati. Vedeli smo: vrata so zaprta s kljuko in naj Belin še tako cvili, nič ne pomaga. Cvilil pa je, da so začele še krave mukati. Zbudili so se pujski, ki jih stara ni več dojila, in se tudi začeli oglašati. Tisti dan je bila v hiši zmeda, da so kokoši kokodakale in jo je Ris naglo zavil spred peči podstraž.

Stara kovačnica.

V gazi sem držal škatlo od sebe in koracal počasi. Prav nič nisem pritiskal. In šel sem moško. Najslabša pot je bila od nas do Brusa, ker smo se mi vozili s smučkami in ne hodili. Toda Brus in njegov brat sta pretlačila pot s krplji, zato je šlo še kar dobro. Od Brusa dalje je bilo lahko, ker so nosili istrana po naselju. Vrh Podapnice pa so celó vlačili hlode. To je zelo imenitno! Najbolje je, če zvečer pelješ široko, votlo javorjevo polovico, da napraviš tir. Sneg je vlažen in se vlega, ponoči pa zledeni. Drugi dan gredó hlodi sami in še hiter moraš biti, da te ne ujame na strmini, ko odbijaš. Po Kolenčevci so vozili čoke. Zdaj je bil čas in so hiteli. Še v mesečini se je čulo, kako so vpili nad volmi, kravami in konji ter klicali Drejca in Franceljna. Čulo se je celó, kako je ponoči žvenketala veriga, udarjali cepini in odbijala zagvozda. Kaj pa šele podnevi, ko jih je bilo mnogo več in so čoki drseli in zadevali drug ob drugega. Zdaj je bil čas, ker so vozniki zaslužili vsaj petkrat več, kakor pa če so les vozili z vozmi

in v kopnem. Vrh Podapnice sem srečal Luknjiškega Jožka, ki je nesel pod pazduho sekirico in imel čez ramo zavezano vrv in zagvozdo. Mojo sekirico! Pohitel sem bliže in se nisem bal kosmatega Čuvaja, ki je šel pred parom konj, nisem se bal konj, ki so naglo drseli, dasi je eden grizel. Poleg hlapca je stopal še Lazkarjev Cene in priganjal konje z bičem.

»Umakni se!« je dejal Cene.

Umaknil sem se v sneg, pa ga nisem pogledal. Tudi Jožko je postal in mu nekaj rekel. Zato sem šele, ko je bil Cene mimo, planil k njemu, da bi videl sekirico. Samo planil sem, kajti toporišče ni bilo naše in tudi ne novo in sekirica ni bila naša, ker je imela drugo znamenje.

»Kam greš?« je vprašal Jožko.

»Predmejo!« sem odvrnil in noge so se mi šibile. Temnilo se mi je pred očmi in stopal sem spet brez moči. Kako nas je Cene izdal Sieglu, nisem povedal.

Sekirica! Saj vem, kje rjavi! V stari kovačnici! V ušesih mi je šumelo in nisem slišal, ne kako so klicali razgreti vozniki in ne kako so udarjali čoki.

»Ne boš mogel po bližnjici!« je menil Jožko, »ker ni pregaženo. Mimo šela pojdi!«

»Bom!« sem rekel kratko.

Za mene tisti dan ni bil dan. Toliko da sem videl. Mene je spet vsega prevzela sekirica.

»Zakaj si tako ošaben,« je stopil Jožko k meni, »če si v šolah? Saj bi bil tudi jaz, če bi bili bogati. Nismo in moram iti po soro. Sieglu jo usečem in Bolko mi dá zanjo

petnajst krajcarjev. Samo da ne poveš Sieglu; vzame mi zagvozdo in sekirico!»

»Nisem ošaben, ampak nekam bolan in Sieglu ne povem. Ne razume po naše. Nisva si dobra!«

O sekirici in drevcu nisem povedal.

»Res, daj roko, da ne poveš!«

Segel sem mu v roko.

»Zdaj vidim, da nisi ošaben. Sekirice bi bilo pa le škoda! Kaj ne?«

»Škoda!« sem ponovil in svoje žalosti nisem zaupal. Ker sem molčal, je Jožko postal in nato pristavil po pre-molku:

»Dobi me pa ne! Ritenski bom šel v gozd in prinesel na pot. Potem pa me lahko išče, ker bo Bolko dal kar na voz. Pa ga bom opetnajstil!«

Meni se je zdelo prav, da ga bo!

»Z Bogom!«

Poslovala sva se in se mi je odkril.

Na vrhu sem za hip postal, potem pa mi je spet zaplesala pred očmi njegova sekirica. Pod pazduho jo je nosil in svetila se je v soncu. Prav takšna je bila naša, samo zdaj rjavi v stari kovačnici. V mrazu leži osamljena.

O, ko bi Siegl vedel, kaj je vzel. Čisto prav, da ga bo Jožko!

Samo Bog ve, kaj sem mislil in kam gledal. Na strmem podapniškem klancu mi je na ledu spodrsnilo in opletel sem na tla tako zviška, da sem videl zvezde. Vrgel sem

škatlo čez glavo in odrinil sneg. Dobro, da tisti hip ni bilo nobenega konja na poti. Zakadilo se je v snegu, glava se mi je zarila v zamet in grebel sem z rokami, da sem prišel do sape. Pljunil sem sneg iz ust. S težavo sem se toliko izkopal, da sem začel čistiti ušesa in oči. Slišal sem čudno znane glasove. Videl nisem nič, čutil pa sem na licu mokroto in sem mislil, da mi teče kri. Nato se je nekaj mehkega in toplega skobalilo name. Otresel sem se in sedel. Ko sem mogel odpreti oči, sem zagledal Belina, ki je dvigal prednji taci na moje rame in me lizal po obrazu.

»Belin, kako si tu?«

Gledal me je, ko sem si čistil sneg s haveloka, kučme in telovnika. Ni se vzpenjal po meni, samo oblizoval se je in kazal rdeči jezik. Bil mu je vroče.

Pozneje sem zvedel, da je v hlevu cvilil; ko je oče prišel iz gozda, ga je slišal in mu odprl, preden je stopil v kuhinjo. Pes pa za menoj, da se je kadilo. Preden je prišla mama na prag, je bil Belin že na klancu. Samo roke da je sklenila in nič ni rekla. Povedala da je šele, ko je oče dejal, da Belina ne smejo zapirati.

»Zdaj je ušel!«

Belin je ušel in lizal moje roke, skoraj bi tudi maslo, toda pokrov je bil trdno privezan in škatla se ni odprla. Dvignil sem jo iz snega; mokra je bila in na voglu nekoliko zmečkana od padca. Hudega pa ji ni bilo. Če bi bilo hudo, bi se moral vrniti. Z menoj bi se tudi Belin. Tako pa sva šla dalje. Pot je bila utlačena in je ne bom opisoval, razgleda z Vrha pa ne morem, ker je bil zame to najboljši

razgled na svetu. Zame, ker sem tam doma. Odpre se in vidiš pod seboj Vipavsko dolino in vasi in vipavski vlak, ki se kadi med drevjem in njivami. Potem je tam Kras in za njim nekaj svetlega. Da je ta svetla reč morje, so rekli; takrat še nisem bil pri njem. Kar pa me je že tistikrat napolnjevalo z neznanim občutkom, da sem gledal in strmел, je bila naša cesta v Čavnu s predori in visokim mostom, z odtočniki pod cesto, ki so se zdeli kakor velika velika okna v skalah. In potem je prišlo še glavno: moj oče je pomagal inženirjem, ko so jo merili, in pri velikem predoru meni pokazal, kje je bila vrv in kako je zabil kol nad skalo, kjer je zdaj veliki most in veliki predor. Zdaj je bila tu cesta in oče je doma jezen radi sekirice.

Tam je bila stara kovačnica. Videl si jo, če si se prestopil za nekaj korakov. V njej je torej rjavela moja sekirica!

Kakor da je megla padla na moje oči. Nisem videl ne Vipavske doline ne ceste ne Čavna ne predorov in ne mostu. Zaman se je Belin zapodil za šelovimi kokošmi. Gospodinji sem ga zatajil, ne z besedo, ampak ker se zanj nisem zmenil, ko mu je vrgla oklešček pod noge.

Zbudil sem se iz misli, ko je vpila:

»Ubijem ga, zakaj ne paziš na psa?«

»Ušel je!« sem dejal.

»Če ga doleti!«

»Pa naj ga!«

Rekel sem, ker je bil pri meni; okleščka pa ni upala več vreči.

Gora in krtina.

Hitro sem stopical in skoraj mižal. Nisem gledal kovačnice, ki ni bila kovačnica. Zavil sem k oskrbniku mimo velike smreke, tiste velike smreke na razpotju, kjer so me svoje dni izbezali iz vej — takrat, ko je bila veselica. Odkašljaj sem se pred hišo, ki je bila tako široka kakor šola, in tesno prijel škatlo. Kaj bom opisoval hišo! Sonce je svetilo nanjo in zame je bila kakor čarobni grad. Mislím, da je bila pri nas ta hiša z rdečo streho in velikimi okni za vsakega otroka grad. Nekaj stopnic je držalo s tlakovanega dvorišča, sredi njega je bil vodnjak z veliko črpalko in ne škripajoče kalalo kakor pri nas. Na oni strani so bili hlevi in drvarnica. Stara kovačnica se je videla preko strehe gozdarske pisarne in bila je kakor temen brlog. Meni se je vrtelo v glavi. V hlev in drvarnico je držala gaz.

Niti vstopiti bi si ne upal, če ne bi stopila na prag Pepca. V hlev je pač mislila iti, ker ni imela škafa za vodo s seboj.

»Ali si prinesel?« je dejala.

»Sem!«

Otepal sem sneg s čevljev.

Šla je nazaj z menoj v kuhinjo in mi tam vzela škatlo iz rok.

»Ali si padel?«

»Sem!«

»Danes se nisi udaril! Danes je sneg. Belin pa zunaj cvili. Hektor ga je zagrabil! Saj prej ga ni bilo!«

Kaj bi Belin proti Hektorju, toliko kakor krtina proti gori! Kajti Hektor je bil bernardinec. Hitel sem ven.

Pri hlevu sta bila. Hektor je tiščal Belina in hlatal po njegovem vratu. Belin se je otresal ter zmikal. Pa ga je Hektor ujel; ko mu je Belin hotel uiti v sneg, ga je prijel za hrbet in potegnil nazaj kakor podgano. Spet ga je vrgel ter zvalil na hrbet. Zraven sta oba režala, kakor bi premetaval težke verige, se ravsala in bevskala, kakor bi šlo za življenje. In Belinu je šlo za življenje, ker Hektor ni poznal šale! Razprl je svoje dlesne in njegovi zobje so šavsnili v Belina kakor žebelj. Kdo pa naj bi zapodil Hektorja? Njegov ugriz bi vrgel človeka na tla! Kaj ugriz? Samo če se je vzpel po človeku, je bilo dovolj. Res je Grapar samo zamahnil nad gospodom in mu je zato Hektor vzel klobuk, spel se je po njem, vzel klobuk ter ga položil Hanušu pred noge. In Grapar je moral kljub temu sestiti.

In zdaj je ta gora udarila na Belina! Stal sem na stopnicah ter vpil. Hektor je imel Belina pod seboj in videti je bilo, da je psiček ves upehan. Kri je že rdečila sneg, za hip je Belin švignil izpod Hektorjevih šap, pa ga je Hektor spet vrgel na tla. Metala sta se, zvijala v klobčič, ravsala in hropla. Od obeh je letela dlaka. Nato je Hektor Belina dvignil, da je zacvilil ter v loku odletel v sneg. Opotekel se je in omahnil.

»Umoril ga je!« sem kriknil in z golimi rokami planil v sneg. Hektorja je krik zmedel. Pogledal je za Belinom, ki se ni ganil, potem se je obrnil proti meni. Videl sem, kako se trese njegova spodnja ustnica, kakor bi poizkušal razkleniti čeljusti. Nikoli nisem videl tako razločno pasjih

zob. Niti ko sem bil tri korake pred njim, se ni premaknil, samo gledal me je. Strmel je vame, kakor da mu nekaj ne gre v glavo.

Začel sem se ritenski umikati, gaz je vodila v drvarnico in v hlev. Na oni v drvarnico sta se tepla psa, jaz sem se umikal po oni v hlev. Sam ne vem, kaj sem hotel, morda so me privlačevale gnojne vile pred vrati. Kdo ve, kaj sem hotel? Pred menoj je stal Hektor in mislil sem nase, niti trohice ne več na Belina. Belin je pač ležal na snegu ter se ni ganil.

Za hrbtom mi je nekaj zacvililo in smuknilo pod noge. Belin! Ali ga je Hektor res tako zdelal ali se je le potuhnil, še danes ne vem. Krvav je bil in penast okoli gobca. Časa pa nisva imela, ker se je Hektor že ozrl. Krenil je, toda midva sva bila že pri vratih in zaloputnila, da sva mu še zadela smrček, ko ga je vtaknil vmes. Hektor je hripavo zacvilil.

Dve kravi sta zavihali ušesa, udarili z repom ter se zasukali. Prhali sta in nastavljali roge, pred vrati pa je zamolklo grebel in praskal Hektor.

Tiščal sem vrata s hrbtom in pazil na Belina, ki je hotel nad Hektorja.

Čutil sem, kako mi leze pot po hrbtu in kolena so mi klecala.

Potem sem zunaj slišal Pepco; klicala je Hektorja. Pes je odzvenčal in vrata so se odprla.

»Skoro bi vaju bil!« je rekla.

»Belina je že imel,« sem odvrnil.

»O, tebe tudi!«

»Belina sem hotel rešiti!«

»Zakaj ga pa vodiš s seboj?«

Bled sem bil in ves trepetal. Pripovedovali so, da sem lomil besede. Čutil sem, da se mi megli pred očmi in da vse miglja. Meni se zdi, da je bila to žarka svetloba na snegu, drugi so rekli drugače. Prav nič me ni motil kravji gnoj in celó krave, ki so vse gledale, kakor bi stala pred njimi groza, me niso zanimale. Slišal sem kakor v daljavi glas Pepce in odgovarjal:

»Za mano je pritekkel,« sem se opravičeval.

»Naj gre pod štedilnik!« je rekla Pepca.

»Vajen je.«

Belin je srečno ušel. Hektor pa je tisti hip odšel po hodniku. Kremplji so trkljali in ovratnica mu je glasno zvenčala, ko je stopal. Nekje so se odprla vrata in gospa Roza je prišla v kuhinjo.

»O, to je pa gimnazijec. Pa bi ga bil kmalu Hektor. Samo da si ušel!«

In me je potrepljala po rami.

»Samo bled si! Ali si se zbal Hektorja?«

Tako nedoločno je govorila, da nisem vedel, kaj misli.

Pepca je šla iz kuhinje in nesla s seboj škatlo. Gospa Roza ji je nekaj namignila. Ker je bil Hektor doma, tudi gospod oskrbnik ni bil daleč in je že ropotal s ključi po hodniku. V kuhinjo pa ni prišel. Moral sem gospe govoriti o šoli in čevljih in snegu in drevcu. Siegla in sekirice nisem omenil. Da bi šla Pepca v kovačnico, tega nisem upal omeniti. Ključev ni imela in bajta je bila daleč. Gospa

Roza pa je hotela vse izvedeti. Na mizo je položila zvrhan krožnik samih dobrih stvari in sem moral jesti. Jedel sem in pozabil na sekirico in Hektorja, ko je vstopila Pepca s škatlo. Za njo je počasi korakal gospod oskrbnik in položil malo žagico na polico.

»Videl sem te,« je rekel, »ko te je Pepca peljala iz hleva!«

Odrevenel sem od strahu. Vse ve! Tudi to, da sem Hektorja pripri.

Gospa Roza je prijela škatlo, nekaj rekla možu in dejala:

»Za domov, ker je novo leto! Vošči lepo v našem imenu!«

Dala mi je škatlo, ki je bila težka in zavita.

Sonce me je ščemelo, ko sem stopil iz hiše. Sneg je bil belorumen pod njegovimi žarki in se topil. Hektorja so držali, ko je Belin planil na prosto. Kako pa se je bal! In jaz tudi! Zmerom sem se oziral.

Zunaj sem se spet spomnil sekirice. Videl sem temno bajto in se spomnil. Pred Jelinčičem so žagali pa nisem postal, dekla je izlila motno vodo v sneg pa nisem postal, šele na Vrhu sem postal ter se ozrl.

Stara bajta! Zakaj smo ji rekli kovačnica, ne vem, ker ni nihče v njej koval. Baje so v njej ostrili svedre in krampe, ko so delali cesto v Čavnu.

Ozrl sem se, vzdihnil in še plašno pokukal, če gre Hektor za nama. Ni šel!

S psom sva šla potem naglo proti domu in se nisva mudila ne pri konjih ne pri voznikih. Nič veselja nisva

imela pri sankah, s katerimi je Lazkar vozil gnoj na njivo. Gnoj se je kadil, kakor bi vse gorelo. Ceneta ni bilo nikjer. Na Luknjiški njivi je zletela kita jerebic. Slišal sem sicer starega Apka, kako je gonil voli, in tudi, kako je nekje jokal otrok. Niti prisluhnil nisem. Nič! Nesel sem škatlo, težko škatlo. Belin je bevskal za menoj, ker so se mu jerebice skrile za grmovje. Čudil se je, ker sem druge krati napravil vsaj kepo. Vrgel sem jo in Belin je skočil za njo; če ni drugega našel, je prinesel vejico za menoj. Danes nič, samo škatlo sem predeval iz leve na desno, to je bilo vse. In tudi Belin ni zapustil gazi. Krvav je bil in trudno je tekel za menoj. Hektor ga je le pritisnil. Sreča, da je bil sneg.

Prišla sva domov. Izročil sem pozdrave, voščila in škatlo. Oče ni rekel besedice. Ker je bila škatla trdno povezana z močno vrvico, so nazadnje dali njemu, naj odpre. Molče je to storil, Guste in Lojze sta ga molče gledala.

Odmotal je na mizi in odprl.

Sredi piškotov je ležala — naša sekirica! Toporišče je imela krajše in sveže odžagano, toda med piškoti se je svetila.

Tresla so se mi kolena. »Sekirica!« sem dejal. Hotel sem še nekaj reči, pa mi je beseda ostala v grlu. Megla se mi je storila pred očmi in noge so bile kakor svinec. Rad bi se bil prestopil, a sem omahnil.

Potem sem slišal, da se prepira Siegl z gospodom Valentinom in Hanušem, gospa Roza in Pepca sta gledali zraven.

»Moja je!« je dejal Siegl.

»Moja!« je dejal Valentin.

»Saj ni!« je dejal Hanuš. »Če pa ni!«

»In Belin je Hektor!« je rekla Pepca.

»Kaj bo? Hektor je prinesel sekirico,« je odgovorila gospa Roza.

In čez hip sem videl pesoglavca. Vihtel je sekirico in udarjal po kupu papirja. Vedel sem, da jo vihti Hektor. On je vihtel sekirico, Belin se je zaganjal v kup ter bevskal.

Nekdo je pravil, da bo udaril Belina.

»Vidi se, da ga je tlačil!«

Izpod papirja so kukali cigančki s šojinim perjem.

Potem se je zgrnila tema.

Ko sem se spet zavedel, sem bil ves potan. Ležal sem v svoji postelji; oče me je ves bled držal za roko in Belin je sedel zraven.

Rdeči trak.

V mesto sem šel s težkim srcem. Če bi bil kdaj rad ostal doma, bi bil takrat. Z Belinom sva bila obredla še prej vso okolico; jaz na smučeh, on za menoj. Pri Polancu mu je nekdo zavezal okoli vratu rdeč trak, ki ga Belin ni maral, in tako pribevskal domov. Ni se hotel pomiriti, ko smo mu ga že davno sneli, kakor bi še čutil Matevžkovo vrvco.

In tisti rdeči trak je bil kriv, da me Belin ni pogledal, ko sem odhajal. Škatlo so mi zavili z rdečim papirjem, jaz sem jo stisnil pod pazduho. Prej je Belin veselo skakal po meni, dobrikal se ter hotel z menoj. Nato sem potežkal

škatlo in jo stisnil. Belin je obupno pogledal, zacvilil ter zbežal okoli hiše. Ni pomagalo, če sem ga klical.

Odšel sem brez slovesa. Bil sem že daleč, ko sem slišal obupno zavijanje; zdelo se mi je, da Belin joče.

Bil sem zamišljen in žalosten. Kdo bi ne bil žalosten? Da sem se tudi jokal!? Ne, jokal se pa nisem. Gimnazijec se ne joče!

Zadnja beseda.

Tako mi je, kakor bi Guste gledal čez mojo ramo. Svojemu poveljniku je do smrti stregel in za njegovo boleznijo prerano legel v grob sam. Nisem mu postavil kamna; naj bodo te besede v njegov spomin!

Češnja beseda.

Češnja beseda je knjiga, ki jo vsi poznajo. Češnja beseda je knjiga, ki jo vsi poznajo. Češnja beseda je knjiga, ki jo vsi poznajo. Češnja beseda je knjiga, ki jo vsi poznajo. Češnja beseda je knjiga, ki jo vsi poznajo.

25. VIII. 1946

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000483657

